

Helyi tanterv
Ciszterci Szent István Gimnázium
Magyar nyelv és irodalom
5-12. évfolyam

Készítette a magyartanári munkaközösség

A dokumentum a kötelezően megtanítandó és megtanulandó, az osztályozó-, javító- és pótlóvizsgákon számon kért tananyagról értesít, valamint hozzávetőlegesen tájékoztat az egyes tartalmak megtanításához átlagosan igénybe veendő óraszámról. A tantárgyak didaktikai céljáról, a fejlesztési feladatokról a központi kerettantervek szövegei tájékoztatnak részletesen, ezeket nem tartottuk szükségesnek áttemelni ebbe a dokumentumba.

A megnövekedett tananyag okán a szabad órakeretet mindenütt a kötelező törzsanyag megtanítására és számonkérésére, a kötelező olvasmányokra, valamint a szövegértési és –alkotási kompetenciák fejlesztésére fordítjuk szóban és írásban egyaránt. Ha szerencsés körülmények folytán a tanulási folyamat az adott osztályban/csoportnál az átlagosnál hatékonyabb, akkor az ajánlott művekre, valamint a magyartanárok vagy a tanítványaink által szabadon választott tartalmakra is sor kerülhet.

A reál és nyelvi osztályaink, valamint a négy évfolyamos és nyolc évfolyamos osztályaink között az óraszám és a megtanítandó tartalmak, a továbbhaladás és egyéb tekintetében magyar nyelv és irodalom tantárgyak esetében nem teszünk különbséget, egy évfolyamon minden osztályunkra ugyanaz a helyi tanterv érvényes.

E dokumentum záró része tartalmazza a főbb tanulásszervezési módokat, a tanulók értékelésére, az évfolyammérésekre vonatkozó tudnivalókat, valamint az egyes évfolyamokról való továbbhaladási feltételeit és a számonkérés és értékelés szempontjait is.

Helyi tantervünkbe beemeltük a kötelező olvasmányok listáját is. Ez egyrészt az országosan kötelező, másrészt a helyi kötelező irodalmi művekből áll, ezt különböző betűkkel jelöltük. Az osztályt tanító tanárnak szabad eltérnie a helyi kötelező listától, amennyiben ez pedagógiai szempontból indokolt.

Az irodalmi követelmények a NAT szerint kötelező memoritereket is tartalmazzák.

IRODALOM 5. évfolyam

TÉMAKÖRÖK

	Helyi tanterv óraszám 34 heti 3 óra
Család, otthon, nemzet – kisépikai alkotások (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások	30
Petőfi Sándor: János vitéz	30
Szülőföld, táj – lírai és kisépikai alkotások	15
Prózai nagypika – ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	15
magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény	12
Összes óraszám:	102

TANANYAGTARTALOM

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
I. Család, otthon, nemzet	
Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék	Nemes Nagy Ágnes: Bors néni könyve - részletek
Petőfi Sándor: Egy estém otthon Füstbe ment terv Magyar vagyok	Móra: Csalóka Péter Petőfi Sándor: Arany Lacinak
Arany János: Családi kör	Ágh István: Virágosat álmodtam
Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér	Kányádi Sándor: Befagyott a Nyárád
Fehérlófia	
Az égig érő fa (magyar népmese)	Tündérszép Ilona és Árgyélus
Arany János: Rege a csodaszarvasról	Attila földje (népmese)
Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz	
Bibliai történetek A világ teremtése Noé, Jézus születése, A betlehemi királyok	Az Édenkert története József Attila: Betlehemi királyok Jókai Mór: Melyiket a kilenc közül? Dávid és Góliát, további bibliai történetek
II. Petőfi Sándor: János vitéz	
III. Szülőföld, táj	
Petőfi Sándor: Szülőföldemen	Petőfi Sándor: Távolból
Petőfi Sándor: Az alföld	Ady Endre: Föl-földobott kő
Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet)	
Nagy László: Balatonparton	
Weöres Sándor: Tájékp	
IV. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	
V. Választható magyar ifjúsági vagy meseregény	
Szabó Magda: Tündér Lala	

HELYI KÖTELEZŐ ÉS AJÁNLOTT OLVASMÁNYLISTA:

5. osztály	Nyulász Péter: Helka
	Petőfi Sándor: János vitéz
	Nógrádi Gábor: Gyerekrablás a Palánk utcában VAGY Petepite
	Lázár Ervin: A négyszögletű kerek erdő
	Csukás István: Keménykalap és krumpliorr
	P.L. Travers: A csudálatos Mary / Mary Poppins (újrarendelték más címmel)
	Szabó Magda: Tündér Lala
	Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
	Benedek Elek: Hetvenhét magyar népmese (kijelölt mesék)

Kerettanterv: Ifjúsági vagy meseregény: Móra Ferenc: Csilicsali Csalavári Csalavér/Szabó Magda: Tündér Lala/Fekete István: A koppányi aga testamentuma/Fekete István: Bogáncs(Egy kiválasztása kötelező.)
Ajánlott: Aszlányi Károly: Kalandos vakáció

MEMORITEREK:

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék
Petőfi Sándor: János vitéz (részletek)

A TANANYAG RÉSZLETEZÉSE

TÉMAKÖR: Család, otthon, nemzet – kisepikai (mese, monda, mítosz) és lírai alkotások

ÓRASZÁM: 30

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A családi és baráti kapcsolatok sokféleségének megismerése irodalmi szövegek által
- Különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságának, problémafelvetéseinek tanulmányozása
- A korábban megismert műfajokhoz (pl. mese, monda) kapcsolódó elemzési szempontok alkalmazása hasonló témájú szövegekben
- Személyes vélemény megfogalmazása a szövegekben felvetett problémákról, azok személyes élethelyzethez kapcsolása

FOGALMAK

népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, motívum, monda, rege, mítosz, valamint a témakörhöz választott szövegek elemzéséhez kapcsolódó fogalmak: hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én

TÉMAKÖR: Petőfi Sándor: János vitéz ÓRASZÁM: 30

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A mű szövegének közös órai feldolgozása
- A mű cselekményének megismerése, fő fordulópontjainak értelmezése
- A költői szöveg részletének és más médiumbeli megjelenítésének (rajzfilm, színmű, illusztráció, stb.) összehasonlítása
- A szöveg néhány részletében a poétikai eszközök felismerése, szerepük értelmezése: verselés, szóképek, alakzatok
- Alapvető verstani és műfaji fogalmak megismerése, alkalmazása a mű bemutatásakor

FOGALMAK

verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét

TÉMAKÖR: Szülőföld, táj

ÓRASZÁM: 15

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK:

- A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása
- A táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben
- A nyelv változó természetének megfigyelése különböző példák alapján
- A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése
- Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó földrajzi kérdések megbeszélése
- A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival
- Irodalmi atlasz vagy térkép használata
- A szövegek vizuális értését erősítő ábrák, illusztrációk készítése különböző technikákkal
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

FOGALMAK

hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás

TÉMAKÖR: Prózai nagyepika – Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk / Kötelező olvasmány

ÓRASZÁM: 15 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése
- Egyes szereplők jellemzése
- Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása
- A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

FOGALMAK

Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő

TÉMAKÖR: Egy szabadon választott magyar mese- vagy ifjúsági regény elemzése

/ Kötelező olvasmány/

ÓRASZÁM: 12 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése, és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése
- Egyes szereplők jellemzése
- Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása **Fogalmak**
- történet és elbeszélés, előre- és visszautalás, késleltetés, epizód, jelenet, leírás, kihagyás

MAGYAR NYELV 5. osztály

		Óraszám
I. a kommunikáció alapjai		10
II. Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan		10
III. Állandósult szókapcsolatok		5
IV. Könyvtárhasználat		3
V. Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban		15
VI. A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek		20
VII. V. Hangalak és jelentés		5
összesen		68

Témakör neve	
I. Kommunikáció alapjai	
A jelek világa	Az országunk jelképeinek eredete
A kommunikáció fogalma, tényezői	Történelmi jelképeink értelmezése
A kommunikáció nem nyelvi jelei	A kommunikációs illemszabályok tudatosítása
A kommunikációs kapcsolat a beszélgetés	(üdvözlési szokások, SMS, chat)
II. Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	
Hang és betű, az ábécé	Megelevenedett ABC (rajzok)
Betűrend, elválasztás	Beszédtechnika
Helyesírásunk alapelvei: a kiejtés elve	Nyelvtörök
Helyesírásunk alapelvei: a szóelemzés elve	A magyar helyesírás értelemtükröző és értelem-megkülönböztető szerepe
Helyesírásunk alapelvei: a hagyomány elve	Helyesírási szótárak és helyesírási tanácsadó
Helyesírásunk alapelvei: az egyszerűsítés elve	portálak használata
III. Állandósult szókapcsolatok	
Szólások	A magyar szólások, szóláshasonlatok,
Szóláshasonlatok	közmondások eredete: O. Nagy Gábor: Mi fán terem?,
Közmondások	
Szállóigék	Kiss Gábor (Szerk.): Magyar szókinctár
Köznyelvi metaforák	Az állandósult szókapcsolatok szerepe a szövegépítésben (jelentésbeli és stilisztikai többlet) A digitális kommunikáció állandósult szókapcsolatai és azok stilisztikai, jelentésbeli kifejezőereje
IV. A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	
Hangképzés, fonéma	A hangképzés biológiája – digitális anyagok Beszédtechnika A szótó és a toldalékok helyes használata Nyelvi játékok: szóalkotási módok
A magánhangzók csoportosítása	Madarak népnyelvi megnevezésének és hangjuknak összehasonlítása
Magánhangzótörvények: Hangrend	A személynévadás esztétikája

Illeszkedés	
Mássalhangzótörvények: Részleges hasonulás Írásban jelöletlen és jelölt teljes hasonulás Összeolvadás Rövidülés Kiesés	Az összetett szavak kialakulása, jelentésváltozása, nyelvhelyességi kérdések Idegen elemű összetett szavak és nyelvhelyességi kérdéseik
A szavak szerkezete: Egyszerű és összetett szavak Szótő és toldalékok A képző, a jel, a rag	A szótő és a toldalékok helyes használata Nyelvi játékok: szóalkotási módok
V. Hangalak és jelentés	
Egyjelentésű szavak	A hangalak és a jelentés szerepe az írásbeli és szóbeli megnyilatkozásban
Többjelentésű szavak	Nyelvi humor
Azonos alakú szavak	Hangutánzó szavak a tanult idegen nyelvben
Rokon értelmű szavak	
Ellentétes jelentésű és hasonló alakú szavak	
Hangutánzó, hangulatfestő szavak	

TÉMAKÖR: A kommunikáció alapjai

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek megismerése, alkalmazása és üzenetének felismerése a mindennapi beszédhelyzetekben
- A nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása
- A hallás utáni szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- A jelek felismerése, elkülönítése, csoportosítása
- A kommunikáció tényezőinek megismerése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek felismerése, alkalmazása
- A kommunikációs kapcsolat illemszabályainak tudatosítása, alkalmazása

FOGALMAK

természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés

TÉMAKÖR: Helyesírás, nyelvhelyesség játékosan

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az alapvető helyesírási szabályok megismerése (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve)
- A megismert helyesírási esetek felismerése írott szövegekben, és tudatos alkalmazása a szövegalkotásban

FOGALMAK

hang és betű, ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) elválasztás, helyes kiejtés, nyelvi normáknak megfelelő mondatalkotás, határozóragok megfelelő használata

TÉMAKÖR: Állandósult szókapcsolatok

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A szókincsfejlesztése, a nyelvhelyességi szabályok alkalmazása
- Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások értelmezése, szerkezetének, használati körének megfigyelése
- A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben – játékos gyakorlatokkal

FOGALMAK

állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, köznyelvi metaforák

TÉMAKÖR: Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés
- Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken
- Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása
- Képzőművészeti gyűjtemények megismerése vezetéssel
- Részvétel múzeumpedagógiai és könyvtárismereti foglalkozáson, és az azt előkészítő osztálytermi órán
- Néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése
- Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról

FOGALMAK

könyvtár, katalógus, digitális adattárak, múzeum, kiállítás, gyűjtemény, sajtó, folyóirat, rovat, célcsoport, könyvismertetés

TÉMAKÖR: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szövegű, értő szövegolvasás gyakorlása
- Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- Olvasási stratégiák alkalmazása
- A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata
- Szövegtípusok I. (feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok II. (elbeszélés, leírás, jellemzés, könyvismertetés, hagyományos levél, elektronikus levél: e-mail) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Szövegtípusok III. (plakát, meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása
- Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete

FOGALMAK

elbeszélés, leírás, feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető

TÉMAKÖR: A nyelvi szintek: a beszédhang, a fonéma, a szóelemek, a szavak, az összetett szavak

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség fejlesztése
- A beszédhangok képzésének megismerése, csoportosításának alapjai
- A szavak szerkezetének felismerése
- A főbb szóelemek és funkciójuk (képző, jel, rag) felismerése, elkülönítése
- A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepének megfigyelése a kommunikációban
- Az alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás) felismerése
- Nyelvi játékok, szójátékok, szóalkotás különféle módjainak megismerése, digitális programok használatával is

FOGALMAK

beszédhang, fonéma, magánhangzó, mássalhangzó, hangkapcsolódási szabályszerűségek, szó, szóelem, egyszerű szó, összetett szó

TÉMAKÖR: Hangalak és jelentés**JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 ÓRA**

–

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A hangalak és a jelentés kapcsolatának, illetve a jelentésmezőnek a felismerése
- Az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú, az ellentétes jelentésű szavak, a rokon értelmű szavak, a hasonló alakú szavak, a hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, felismerése
- Gyakorlatszerzés a szavak jelentésviszonyainak sokféleségében

FOGALMAK

egyjelentésű, többjelentésű, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó, hangulatfestő szavak, jelentésmező

6. évfolyam IRODALOM
TÉMAKÖRÖK

IRODALOM	óraszámok
Hősök az irodalomban	10
Arany János: Toldi	16
Szeretet, hazaszeretet, szerelem	10
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 2. - Gárdonyi Géza: Egri csillagok	12
Daniel Defoe: Robinson Crusoe	5
Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény	15
Összes óraszám:	68

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
I. Hősök az irodalomban	
I. I. Hagyomány és irodalom	
Arany János: Mátyás anyja	Szimónidész: A thermopülei hősök sírfelirata
Arany János: A walesi bárdok	
Hősök-mondák:	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Beckó vára vagy Csörsz árka</i> • <i>Szent László legendája vagy Lehel kürtje</i> <p><i>A párok közül az egyik kötelező, a másik a választható művek közé kerül.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kittenberger Kálmán: Oroszlánvadászataimból (részlet) vagy Széchenyi Zsigmond: Csui (részlet) (Választható)</i> • <i>Torna vára (Felvidék) vagy Tordai hasadék (Erdély) vagy A Lendvai vár (Muravidék) vagy délvidéki Mátyás-mondák</i> <p><i>(A felsoroltak közül az egyik kötelező. Lehetőség van arra, hogy a tanárok a saját régiójuk mondáit válasszák.)</i></p>	
II. Arany János: Toldi	
III. Szeretet, hazaszeretet, szerelem	
Bibliai történetek Mária és József története Jézus tanítása a gyermekekről (karácsonyi ünnepkör)	Ady Endre: Karácsony Dsida Jenő: Itt van a szép karácsony Juhász Gyula: Karácsony felé Fekete István: Róráté Kányádi Sándor: Hattyúdal Reményik Sándor: A karácsonyfa énekel
Kölcsey Ferenc: Himnusz	Lázár Ervin: Az élet titka (Eredeti üzenet)
Vörösmarty Mihály: Szózat	Radnóti Miklós: Nem tudhatom
Petőfi Sándor: Honfidal	Szendrey Júlia: Magyar gyermek éneke
	Irodalom és mozgókép Hollós László-Dala István: Szerelmes földrajz/ vagy Rockenbauer Pál: Másfélmillió lépés Magyarországon (részlet, lehetőleg a saját régióról)
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	Kömíves Kelemen Szerelem a népdalokban: Tavaszi szél vizet áraszt

	A csitári hegyek alatt
V. Választható világirodalmi ifjúsági regény	
Daniel Defoe: Robinson Crusoe	

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

6. osztály	Arany János: Toldi
	Gárdonyi Géza: Egri csillagok
	Fekete István: Tüskevár
	Lengyel Dénes: Magyar mondák (kijelölt szövegek)
	Csukás István: Vakáció a Halott utcában
	C.S.Lewis: Az oroszlán, a boszorkány és a ruhásszekrény
	E.H. Porter: Az élet játéka
	Mészöly Ágnes: A királyné violája
	Daniel Defoe: Robinson Crusoe vagy Antoine de Saint Exupéry: A kis herceg
Ajánlottak	Gerald Durrel: Családom és egyéb állatfajták
	Szabó Magda: Mondják meg Zsófikának
	Tasnádi István: A kőmajmok háza
	Móra Ferenc: A rab ember fiai
	Jules Verne: Kétévi vakáció

Kolozsi László: Áram nélkül (2022-es könyv, előkészíti Az emlékek örét)

MEMORITER:

Arany János: A walesi bárdok
Arany János: Toldi (részletek)
Kölcsey Ferenc: Himnusz
Vörösmarty Mihály: Szózat

A TANANYAG RÉSZLETEZÉSE

Témakör: Hősök az irodalomban

Óraszám: 10 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az olvasott szöveg szereplőiről, a megjelenített élethelyzetekről szóban és írásban véleményt fogalmaz meg
- A hősiesség különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése
- Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó történelmi, földrajzi kérdések megbeszélése
- Irodalmi atlasz vagy térkép használata
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

FOGALMAK:

próbatétel, ismétlődő motívum, időmértékes verselés, vándortéma; daktilus, spondeus, hexameter; epigramma, ballada, vígballada, népballada, műballada, balladai homály, kihagyás

**Témakör: Arany János: Toldi / Kötelező olvasmány /
Óraszám: 16 óra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A mű szövegének közös órai feldolgozása
- Az olvasás és megértés nyelvi nehézségeinek feltárása, szókincsbővítés és olvasási stratégiák fejlesztése
- Az elbeszélő költemény műfaji jellemzőinek felismerése, értelmezése a mű vonatkozásában
- Az alkotás néhány stíluselemének megfigyelése (pl. verselés, szóképek, alakzatok)
- A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek (bűn, bosszú, megtisztulás, testvérvizsoly stb.) megtárgyalása
- Az elbeszélői szerepek (narráció, költői kiszólások, rokonszenv) felismerése, értelmezése a jelentésteremtésben

FOGALMAK

verses epika, elbeszélő költemény; s, előhang, epizód, késleltetés; allegória; fokozás, túlzás, megszólítás

**Témakör: Szeretet, hazaszeretet, szerelem
Javasolt óraszám: 10**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Az olvasott szöveg szereplőinek érzelmeiről, gondolatairól, az élethelyzetekről vélemény megfogalmazása szóban és írásban
- A szeretet, szerelem, hazaszeretet különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása
- A téma megjelenítését különböző korokban és műfajokban szolgáló nyelvi formák elkülönítése lírai és prózai szövegekben
- A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése
- A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival
- Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése

FOGALMAK

líra, lírai alany, lírai én, téma, motívum; versforma, rímszerkezet, keresztrím, alliteráció; dal, népdal

**Témakör: Prózai nagyepika – Gárdonyi Géza: Egri csillagok / Kötelező olvasmány /
Óraszám: 12 óra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel
- A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése
- A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban
- Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével

FOGALMAK

történelmi regény, elbeszélő, időszerkezet, több szálon futó cselekmény, jellemek

**Témakör: Egy szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény / Kötelező olvasmány /
Óraszám: 5 óra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészletek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel
- A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése
- A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban

- Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével
-

FOGALMAK

A korábban tanult poétikai fogalmak alkalmazása a választott regénynek megfelelően

6. osztály MAGYAR NYELV

Témakör neve	Óraszám
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	50
Könyvtárhasználat	3
Szövegértés, szövegalkotás	15
Összesen	éves 68

VIII. Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	
Szóelemek, szófajok	Tulajdonnevek köznevesülése
Az ige fogalma	Köznevek tulajdonnévvé válása
Az igeidők	Történelmi ragadványnevek
Az igemódok	Melléknevek főnevesülése
Az ige ragozása	Melléknevek metaforikus jelentése
A leggyakoribb igeképzők	Emberi tulajdonságok megjelenése az állandósult szókapcsolatokban
Az igeik helyesírása	A számnevek megjelenése az állandósult szókapcsolatokban, mondókákban
A határozószó	Karinthy Frigyes: Tegeződés
A főnév	Többszófajúság
Személynevek és helyesírásuk	Szófajváltás
A földrajzi nevek és helyesírásuk	Az állandósult szókapcsolatok és a szófajok
Az állatnevek, égitestek, márkanevek és helyesírásuk	Az igenevek kapcsolata a többi szófajjal
Az intézménynevek, címek, díjak és helyesírásuk	A névmások szerepe a mondat- és szövegépítésben
A melléknév	Hagyományos és digitális helyesírási szótárak és portálok használata
A melléknevek helyesírása	A szófajok használatának nyelvhelyességi kérdései
A számnév	
A számnév helyesírása	
A névmások	
A személyes és birtokos névmás	
A kölcsönös és visszaható névmás	
A mutató és kérdő névmás	
A vonatkozó, határozatlan és általános névmás	
Az igenevek: A főnévi igenév A melléknévi igenév A határozói igenév	
Viszonyszók, mondatszók	

TÉMAKÖR: Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók

JAVASOLT ÓRASZÁM: 50 óra

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Helyesírási készség fejlesztése
- A szójelentés, a metaforikus jelentés, a több szófajúság megismerése
- A szavak jelentésbeli szerepe és gyakorlati alkalmazása a szóbeli és írásbeli kommunikációban
- A szófajok felismerése helyes leírása a mondatban és a szövegben: ige, főnév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonzyszók, mondatszók
- Az iskolai helyesírási segédeszközök: szótár, szabályzat és helyesírási portálok önálló használata
- Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- Szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése
- Reflektálás a szöveg tartalmára

- A szöveghű és értő szövegolvasás gyakorlása
- A hagyományos és a digitális íráshasználat fejlesztése
- A kreatív írás gyakorlása
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőkészség kialakítása

FOGALMAK:

szó, szóelem, szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyzószók, mondatszók

Könyvtárhasználat

Javasolt óraszám: 3 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szövegek sajátosságainak megfigyeltetése, főbb fajtáinak tudatosítása: lineáris és nem lineáris, hagyományos és digitális szövegek

Fogalmak:

szöveg, hagyományos szöveg, digitális szöveg, lineáris szöveg, nem lineáris szöveg

Szövegértés és szövegalkotás

Javasolt óraszám: 15 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- A szövegtípusok műfaji, retorikai és stilisztikai jellemzőinek megismerése, áttekintése

Fogalmak

elbeszélés, leírás, jellemzés, érvelés, cáfolat

7. évfolyam IRODALOM

Témakörök	Óraszámok
Korok és portrék	47
A középkor	3
Reneszánsz, humanizmus, reformáció	9
Irodalmunk a 17–18. században	4
Klasszicizmus és romantika	32
Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény	4
Összes óraszám	éves 51 (heti 1,5)

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
Korok és portrék	
Középkor	
István király intelmei Imre herceghez (részletek)	Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (részletek: Árpád, Szent László)
Reneszánsz, humanizmus, reformáció	
Mesék Mátyás királyról: Hogyan került holló Mátyás király címerébe? (Kóka Rozália gyűjtése alapján)	Mátyás királlyá koronázása; Mesék Mátyás királyról: A kolozsvári bíró
Janus Pannonius: Pannonia dicsérete	Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról
	Bornemisza Péter: Siralmas énnékem Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról való ének (részletek)
Balassi Bálint: Egy katonaének	Balassi Bálint: Borivóknak való
Balassi Bálint: Hogy Juliára talál, így köszöne néki	Balassi Bálint: Adj már csendességet
Irodalom és színház vagy film kapcsolata A reneszánsz dráma Shakespeare: Szentivánéji álom vagy Romeo és Júlia vagy később tárgyalva: Molière: A képzelt beteg	
Irodalmunk a 17-18. században	
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek: I./1-21.versszak)	Rákóczi-nóta, Buga Jakab éneke, Zöld erdő harmatát Lévay József: Mikes
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)	Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (részletek: Rákóczy menekülése a börtönből)
Klasszicizmus és romantika	
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez	Petőfi Sándor: Csokonai
Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátomhoz	Áprily Lajos: Séta Debrecenben
Kölcsey Ferenc: Huszt	Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor
Kölcsey Ferenc: Emléklapra	Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.)
Kölcsey Ferenc: Himnusz	Lengyel Dénes: Kossuth Lajos öröksége (történetek
Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)	Széchenyi Istvánról: Az Akadémia alapítása; A hídvám)
Vörösmarty Mihály: Szózat	Lengyel Dénes: Kossuth Lajos öröksége (történetek
Vörösmarty Mihály: Ábránd	Kossuth Lajosról: A sorsfordító kabát)
Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem	Kossuth-nóta
Petőfi Sándor: Nemzeti dal	Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (Kossuth Lajos – részlet)
Petőfi Sándor: Szeptember végén	Vörösmarty Mihály: Petike
Arany János: A fülemile	Petőfi Sándor: Egy gondolat bánt engemet
Arany János: A tölgyek alatt vagy Epilógus	Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert... Petőfi és Arany levelezése – részletek

	Arany János: V. László Arany János: Szondi két apródja
Jókai: A huszti beteglátogatók	Irodalom és film kapcsolata Jókai Mór: A kőszívű ember fiai
Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa	Mikszáth Kálmán: A Balóthy-domínium Mikszáth Kálmán: A beszélő köntös
Mikszáth Kálmán: A néhai bárány	
Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője	
Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény	
Csukás István: Vakáció a halott utcában	

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

7. osztály	Jókai Mór: A kőszívű ember fiai
	Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa
	Gimesi – Jeli – Tasnádi: Időfutár
	Anthony Horowitz: A sólyom gyémántja
	Michael Ende: Momo VAGY F. Burnett: A titkos kert
	Lois Lowry: Az emlékek őre
	Wéber Anikó: Az osztály vesztese
	Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője vagy A két koldusdiák
	Mikszáth Kálmán: A néhai bárány
	Swift: Gulliver utazásai Lilliputban
Ajánlott	
	Padisák Mihály: Kanóc, az emberszelidítő
	Rejtő Jenő: A tizennégy karátos autó
	Charles Dickens: Karácsonyi ének

Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény: Jules Verne: Kétévi vakáció vagy vagy Mándy Iván: Az enyedi diák vagy
Csukás István: Vakáció a halott utcában (6. osztályban olvastatjuk)

MEMORITEREK:

Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
Kölcsey Ferenc: Himnusz – teljes szöveg
Kölcsey Ferenc: Huszt
Kölcsey Ferenc: Emléklapra
Vörösmarty Mihály: Szózat – teljes szöveg
Petőfi Sándor: Nemzeti dal
Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem
Petőfi Sándor: Szeptember végén

A TANANYAG RÉSZLETEZÉSE

Korok és portrék

JAVASOLT ÓRASZÁM ÖSSZESEN: 47 óra

A középkor

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Irodalmi szövegek olvasása, értelmezése
- Az európai kultúra kialakulásának megismerése

Fogalmak

középkor, román stílus, gótika, egyházi kultúra, lovagi kultúra, lovagi erények, trubadúrok, intellektus (parainesis), kódex, iniciálé, miniatűr

Reneszánsz, humanizmus, reformáció

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése

- A reneszánsz világkép értelmezés
- A reformáció és az anyanyelvi kultúra összefüggésének felismerése
- A reneszánsz irodalom alkotóinak, műfajainak, jellegzetes motívumainak megismerése
- A reneszánsz drámaalkotók elkülönítése
- Egy adott mű különböző művészeti ágakban és médiumokban megjelenő adaptációjának összehasonlítása

Fogalmak

reneszánsz, humanizmus, reformáció, könyvnyomtatás, vitézi élet, életkép, dal, epigramma, dráma, vígjáték (komédia)

Irodalmunk a 17–18. században

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése
- A nemzeti hagyományunk szempontjából szimbolikus irodalmi szövegeink megismerése
- A barokk jellegzetes műfajainak és stílusjegyeinek megismerése
- A hazaszeretet megjelenése a korszak művészetében

Fogalmak

kuruc kor, toborzódal, bujdosóénekek, siratóénekek, levél, emlékirat

A klasszicizmus és a romantika irodalma

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése
- A felvilágosodás és a romantika korának művelődéstörténeti és irodalmi programjának megismerése
- Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása
- Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése
- Alapvető lírapoétikai szakterminusok bevezetése (lírai én, lírai én pozíciói; hangulati líra, gondolati líra, közösségi líra; helyzetdal, életkép, megszólító vers)
- Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése: pl. vidám, könnyed, humoros, ironikus, emelkedett, fennkölt, meghitt, idilli
- Néhány alapvető lírai műfaj jellemző darabjának megismerése (pl.: dal, himnusz, epigramma, óda)
- Alapvető szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora
- A novella és a regény műfaji sajátosságai felismerése
- **Novellákat és regények különböző szempontok szerinti (téma, műfaj, nyelvi kifejezőeszközök) értelmezése**
- **A kispikái és a nagyepikai alkotások különbségeinek felismerése (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz, stb.)**

Fogalmak

romantika; közösségi emlékezet, önazonosság; szállóige, szónoklat, humor, óda, elégia, dal, himnusz, epigramma, kispika, anekdota, novella, elbeszélés

Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szöveg egység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése
- A cselekményben megjelenő élethelyzetek, konfliktusok azonosítása, véleményalkotás
- A cselekmény ismertetése az elbeszélés időkezelésének megfigyelésével (pl. egyenes vagy fordított időrend, késleltetés, összefoglalás, időbeli ugrások, stb.)
- Az elbeszélte világ főbb jellemzőinek összefoglalása (pl. realista, romantikus, varázslatos, egy- vagy többszintű világ)

Fogalmak

történet és elbeszélés, előre- és visszautalás, késleltetés, epizód, jelenet, leírás, kihagyás

7. osztály MAGYAR NYELV

Témakör neve	Óraszám
A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	6
Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, mellérendelő szó szerkezet	24
A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, szóalkotási módok – játékos feladatokkal	5
Könyvtárhasználat	3
Szövegértés, szövegalkotás	13
Összesen	éves 51 (heti 1,5)

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT TANANYAG
Kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	
Kommunikáció szóban és írásban	Kommunikációs helyzetek paródiái, karikatúrái Nyelvhelyesség és kommunikációs zavar
Alkalmi beszéd, ünnepi beszéd, köszöntő	
Hozzászólás, felszólalás, kiselőadás	
Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szó szerkezetek, a szóösszetételek	
A mondat a szövegben, a mondatok csoportosítása	A mondatrészek és stilisztikai szerepük: nominális és verbális stílus Vonzatok és mondat szerkezetek A vonzatok vizsgálata a tanult idegen nyelvben, összevetése a magyar nyelv sajátosságaival A szó szerkezetek jelentéstömörítő szerepe, különös tekintettel az állandósult szókapcsolatokra A szóösszetételek jelentéstömörítő szerepe, különös tekintettel az állandósult szókapcsolatokra
Az állítmány	
Az alany	
A tárgy	
Határozók	
Hely-, idő-, állapot- és módhatározó	
Eszköz-, társ-, részes-, ok-, cél- és állandó határozó	
A jelzők	
Minőség-, mennyiség-, birtokos és értelmező jelző)	
A mellé- és alárendelő szó szerkezet	
Az egyszerű mondat szerkezete	
Az egyszerű mondat helyesírása	
Szóképzés	
Alárendelő szóösszetételek	
Mellérendelő szóösszetételek	
A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal	
Ritkább szóalkotási módok	Torz mozaikszavak stílushatásai
Mozaikszók, ikerszók és szórövidülések	
Könyvtárhasználat	
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	
A szöveg megszerkesztettsége, szerkezeti egységei	

A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése

Javasolt óraszám: 6 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek alkalmazása mindennapi helyzetekben
- A kommunikációs zavar felismerése, néhány megismert korrekciós lehetőség alkalmazása
- A szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése
- Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása
- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- A közéleti megnyilatkozás alapjainak elsajátítása

Fogalmak

kommunikációs zavar, vélemény, hozzászólás, felszólalás, alkalmi beszéd

Mondat a szövegben – az egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szó szerkezetek, a szóösszetételek

Javasolt óraszám: 24 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése
- A nyelvi elemzőképesség fejlesztése
- A nyelv változásainak megfigyelése
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mondatfajták azonosítása a közlési szándék szerint a beszélt és az írott nyelvben
- Egyszerű mondat típusainak felismerése, elemzése
- Az egyszerű mondat központosítása
- Az összetett szavak helyesírásának alapvető szabályai
- A mellérendelő és az alárendelő szó szerkezet fajtáinak megismerése, elemzése
- A mondatrészek megtanulása (alany, állítmány, tárgy, határozók [időhatározó, helyhatározó, részeshatározó, mód- és állapothatározó, ok-és célhatározó, eszköz- és társhatározó, állandó határozó]), jelző [minőségjelző, birtokos jelző, mennyiségjelző, értelmező]
- A szórend és a mondatjelentés kapcsolatának vizsgálata
- A szó elsődleges jelentésének, illetve a metaforikus jelentésnek elkülönítése, tudatos alkalmazása
- A főbb szóalkotási módok (szóösszetétel, szóképzés) ismerete
- Az összetett szavak alapvető helyesírási szabályainak elsajátítása
- Digitális és papíralapú iskolai helyesírási segédeszközök: szótárak és szabályzatok és helyesírási portálok önálló használata

Fogalmak

egyszerű szó, összetett szó, mondatrészek, szó szerkezetek (alárendelő: alanyos, tárgyias, határozós, jelzős; mellérendelő: kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető); szóösszetétel, szóképzés, szórend

A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal

Javasolt óraszám: 5 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az anyanyelv állandóságának és változásának tudatosítása
- A nyelvek megjelenési formáinak ismerete
- A nyelvi tolerancia kialakítása, fejlesztése

Fogalmak

irodalmi nyelv, köznyelv,

Könyvtárhasználat

Javasolt óraszám: 3 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szövegek sajátosságainak megfigyeltetése, főbb fajtáinak tudatosítása: lineáris és nem lineáris, hagyományos és digitális szövegek

Fogalmak:

szöveg, hagyományos szöveg, digitális szöveg, lineáris szöveg, nem lineáris szöveg

Szövegértés és szövegalkotás

Javasolt óraszám: 13 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- A szövegtípusok műfaji, retorikai és stilisztikai jellemzőinek megismerése, áttekintése

Fogalmak

elbeszélés, leírás, jellemzés, érvelés, cáfolat

8. évfolyam IRODALOM

Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében	33
Líra a 20. század első felének magyar irodalmában	16
Epika a 20. század első felének magyar irodalmában	13
„Vérző Magyarország” - Trianon	4
Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében	24
Líra a 20. század második felének magyar irodalmában	14
Epika a 20. század második felének magyar irodalmában	6
Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában	4
A 20. századi történelem az irodalomban (II. világháború, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)	6
Szórakoztató irodalom	5
Összesen	68 (heti 2 óra)

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT MŰVEK
Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében	
Líra a 20. század első felének magyar irodalmában	
Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...	Ady Endre: Ember az embertelenségben Ady Endre: Krisztus-kereszt az erdőn Babits Mihály: A második ének (részlet) Kosztolányi Dezső: Akarsz-e játszani? Kosztolányi Dezső: Ének a fiatalokról Juhász Gyula: Anna örök Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú Tóth Árpád: Láng Dsida Jenő: Kalendárium szonettekben (részlet) Dsida Jenő: Születésnap köszöntő édesanyámnak József Attila: Szeretném, ha vadalmafa lennék József Attila: Istenem Áprily Lajos: A rím Radnóti Miklós: Hetedik ecloga
Ady Endre: Őrizem a szemed	
Ady Endre: Üzenet egykori iskolámba	
Babits Mihály: Ádáz kutyám	
Kosztolányi Dezső: Mostan színes tintákról álmodom	
Juhász Gyula: Milyen volt...	
Dsida Jenő: Hálaadás	
József Attila: Rejtelmek	
József Attila: Kertész leszek	
József Attila: Születésnapomra	
Reményik Sándor: Templom és iskola	
Áprily Lajos: Március	
Radnóti Miklós: Nem tudhatom	
Epika a 20. század első felének magyar irodalmában	
Kós Károly: Az országépítő (részlet)	Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (részletek) Móricz Zsigmond: Hét krajcár Móricz Zsigmond: A fillentő
Karinthy Frigyes: Röhög az egész osztály	
Móricz Zsigmond: Pillangó	
Herczeg Ferenc: Pro libertate (részlet)	
Tamási Áron: Ábel a rengetegben (részlet)	

Nyirő József: Uz Bence (részlet)	
„Vérző Magyarország” – Trianon a magyar irodalomban	
Reményik Sándor: Mi a magyar?	Babits Mihály: Hazám Babits Mihály: Áldás a magyarra Juhász Gyula: Trianon Juhász Gyula: Testamentum Karinthy Frigyes: Levél (részlet) Márai Sándor: Napló (részlet)
Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében	
Líra a 20. század második felének magyar irodalmában	
Szabó Lőrinc: Tücsökzene (részletek)	Nagy László: Az én szívem Nemes Nagy Ágnes: Félelem Csoóri Sándor: Szomorúság
Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet	
Weöres Sándor: A társ	
Kányádi Sándor: Két nyárfa	
Kányádi Sándor: Öreg iskola ünnepére	
Wass Albert: Üzenet haza (részlet)	
Epika a 20. század második felének magyar irodalmában	
Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér (részlet)	Mándy Iván: Tájak, az én tájaim (részlet)
Tamási Áron: Bölcső és bagoly (részlet)	Illyés Gyula: Hősökről beszélek (részlet)
Örkény István: Egyperces novellák (részletek)	
Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában	
Irodalom és színház vagy mozgókép Egy szabadon választott drámai alkotás	
A 20. századi történelem az irodalomban (világháborúk, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)	
Irodalom és mozgókép Szabó Magda: Abigél	
Pilinszky János: Francia fogoly (részlet)	Pilinszky János: Harbach, 1944 Anna Frank naplója
Choli Daróczi József: Dal	Lakatos Menyhért: Még mindig siratunk
Irodalom és mozgókép George Orwell: Allatfarm	
Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról (részlet)	Márai Sándor: Mennyből az angyal Tamási Lajos: Piros a vér a pesti utcán
Szórakoztató irodalom	
Irodalom és mozgókép Agatha Christie egy Poirot-novellája Agatha Christie: Gyilkosság az Orient expresszen	Agatha Christie: Tíz kicsi néger

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

8. osztály	Gárdonyi Géza: A láthatatlan ember – beszámolás szeptemberben igény szerint
	Tamási Áron: Ábel a rengetegben
	Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig / Pillangó
	Tonke Dragt: Levél a királynak
	Agatha Christie: Gyilkosság az Orient expresszen (akár a filmmel összehasonlítva)
	Szabó Magda: Abigél
	Moliere: A fősvény
	Karinthy Frigyes: Tanár úr, kérem!
	William Shakespeare: Romeo és Júlia/Szentivánéji álom/ Moliere: A képzelt beteg

Ajánlott	Budapest off – kortárs novellák
	Rejtő Jenő: Pizkos Fred, a kapitány
	Louis Sachar: Stanley, a szerencse fia

MEMORITEREK:

Ady Endre: Őrizem a szemed (részlet)
Reményik Sándor: Templom és iskola (részlet)
József Attila: Születésnapomra (részlet)
József Attila: Mama
Radnóti Miklós: Nem tudhatom (részlet)
Kányádi Sándor: Két nyárfa (részlet)

A TANANYAG RÉSZLETEZÉSE

Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében

Javasolt óraszám: 33 óra

Líra a 20. század első felének magyar irodalmában

Javasolt óraszám: 16 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése
- A 20. század első felében megjelenő művelődéstörténeti és irodalmi programok bemutatása
- Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása
- Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése
- Alapvető lírapoétikai szakterminusok alkalmazása
- Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése
- Szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, metonímia, szinesztézia, szimbólum

Fogalmak

metonímia, szimbólum; anafora

Epika a 20. század első felének magyar irodalmában

Javasolt óraszám: 13 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A történetmesélés egyszerűbb formáinak átismétlése
- A 20. század elejének epikai sokszínűsége, pl.: történelmi regény, idill, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; paródia; lírai novella, realista novella
- Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése
- A novella és az elbeszélés műfaji sajátosságainak felismertetése
- **Kisepikai és nagyepikai alkotások különbségei (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz)**

Fogalmak

kisepika, novella, elbeszélés, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; humor, paródia; lírai novella, realista novella, aforizma

„Vérző Magyarország”- Trianon

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése
- A történelmi tragédia megjelenése irodalmi alkotásokban
- Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése

Fogalmak

békediktátum, elcsatolás, nemzeti trauma, nemzeti érzés, Kárpát-medencei magyarság, nacionalizmus, patriotizmus

Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében

Javasolt óraszám: 24 óra

Líra a 20. század második felének magyar irodalmában

Javasolt óraszám: 14 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A lírai nyelvhasználat sajátosságainak átisméltése
- Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése
- Néhány lírai műfaj jellemzőinek megismerése (lírai önéletrajz, népies dal)
- Szóképek, alakzatok felismerése

Fogalmak

lírai önéletrajz, népies dal

Epika a 20. század második felének magyar irodalmában

Javasolt óraszám: 6 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A történetmesélés egyszerűbb formáinak átisméltése
- A 20. század második felének epikai sokszínűsége, pl.: lírai szociográfia, egypercesek
- Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése
- Az egyperces novella műfaji sajátosságainak felismertetése
- Önéletrajzi ihletettség a 20. század második felének epikájában
- A groteszk megjelenése a korszak irodalmában

Fogalmak

egyperces, groteszk, humor

Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A színpadi hatáskeltés eszközeinek vizsgálata
- A drámai döntési helyzetek, motivációk, konfliktusok felismerése, vizsgálata, megvitatása
- A dráma cselekményének megértése, rekonstruálása szerkezeti vázlat segítségével
- A komikum, a humor tartalmi és nyelvi jellemzőinek megismerése
- A monológ és a dialógus szerepének megkülönböztetése
- Drámarészletekből drámaegész kibontása
- Részvétel egy drámai mű színreviteléhez kapcsolódó tevékenységben

Fogalmak

dráma mint műnem, tragédia, komédia, színház; a drámai szerkezet, alapszituáció, bonyodalom, konfliktus, tetőpont, megoldás; monológ, dialógus, tér- és időviszonyok; drámai szerepkörök, szereplők rendszere, jellemtípus

A 20. századi történelem az irodalomban

(II. világháború, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)

Javasolt óraszám: 6 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A történelmi traumák megjelenése az irodalmi alkotásokban
- Diktatúrák és áldozatok, erkölcsi dilemmák és konfliktusok ábrázolása a hatalom és a kiszolgáltatott egyének között.
- Az irodalmi művek alapján az egyes emberek erkölcsi felelősségének tudatosítása
- Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése

Fogalmak

jellemfejlődés, szolidaritás, holokauszt, koncentrációs tábor, diktatúra, forradalom, szovjet megszállás, emigráció, emigráns irodalom

Szórakoztató irodalom

Javasolt óraszám:: 5 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az eddigi irodalmi ismeretek felelevenítése és alkalmazása a választott mű értelmezésében

Fogalmak

szórakoztató irodalom, manipuláció és hitelesség, krimi, detektívregény

8. osztály MAGYAR NYELV

Témakör neve	Óraszám
Magyar nyelv	
A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	6
A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, szóalkotási módok – játékos feladatokkal	10
Könyvtárhasználat	3
Készüljünk a felvételire!	10
Szövegértés, szövegalkotás	18
Összetett mondat a szövegben	16
Nyelvtörténet, nyelvrokonság – játékosan	5
Összesen	68

TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	AJÁNLOTT TANANYAG
Kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	
Kommunikáció szóban és írásban	Kommunikációs helyzetek paródiái, karikatúrái Hagyományos és digitális iskolaújság szerkesztése: műfajok, szerkesztők, szerkesztési elvek A reklám médiumai, műfajai, hatásai Nyelvhelyesség és kommunikációs zavar
Vita és érvelés	
Kommunikációs zavar	
A tömegkommunikáció szerepe, feladatai, tájékoztató és véleményközlő műfajai	
Reklám, hirdetés, apróhirdetés	
A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal	
A köznyelv és csoportnyelvek	A nagy magyar nyelvjárások hangtani, szóképzéssel jellemezhetőinek összevetése digitális anyagok segítségével
Nyelvjárások	
Könyvtárhasználat	
Készüljünk a felvételire!	
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	
Szövegtípusok és műfaji, retorikai, stilisztikai jellemzői	Érvtípusok Egyenes érvelés, inverz érvelés
Az érv és a cáfolat	
Összetett mondat a szövegben	
A mellérendelő összetett mondat	A többszörösen összetett mondat Körmondatok az irodalmi művekben Az idézés fajtái
Az alárendelő összetett mondatok	
A sajátos jelentés tartalmú mellékmondat	
Az összetett mondat helyesírása	
Az idézés	
Nyelvtörténet, a nyelvrokonság kérdései - játékosan	
A nyelvek osztályozása nyelvtípusok szerint	A rovásírás írásjegyei, fellelhető rovásírási nyelvm emlékeink A jövevényszavak jelentésváltozásai A nyelvújítás mulatságos túlkapásai
Nyelvünk eredete, rokonsága	
Nyelvtörténet, nyelvm emlékek	
Nyelvújítás	

A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése

Javasolt óraszám: 6 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése
- A kommunikáció nem nyelvi jeleinek alkalmazása mindennapi helyzetekben
- A szövegértési készség fejlesztése
- A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése

- Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben
- Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése
- Az önálló tanulási és ismeretszerzési képesség fejlesztése hagyományos és digitális források, eszközök használatával
- A tömeg- és digitális kommunikáció jellemzőinek megismerése
- A kommunikációs zavar felismerése, javítása
- Vita- és érvelési kultúra elsajátítása
- A közéleti beszédformák (felszólalás, hozzászólás, alkalmi beszéd) felismerése és alkalmazása

Fogalmak

tömegkommunikáció, kommunikációs zavar, vita, érv, cáfolat,

A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal

Javasolt óraszám: 10 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A nyelv főbb változatainak megismertetése (köznyelv, irodalmi nyelv, csoportnyelvek)
- A nyelvek megjelenési formáinak ismerete
- A tanuló környezetében előforduló nyelvjárás néhány jellegzetességének megfigyelése
- A tanuló környezetében előforduló nyelvváltozatok azonosítása
- Anyanyelv, idegen nyelv, nemzetiségi nyelv összevetése

Fogalmak

nyelvjárás, csoportnyelv, ifjúsági nyelv, jelnyelv

Könyvtárhasználat

Javasolt óraszám: 3 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata

Fogalmak:

szöveg, hagyományos szöveg, digitális szöveg, lineáris szöveg, nem lineáris szöveg

Készüljünk a felvételire!

Javasolt óraszám: 10 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A tanult hangtani, alaktani ismeretek megfigyeltetése és felismerése a szavakban
- A szófajok és mondatfajták megfigyeltetése és felismerése a szövegben
- A szókincs fejlesztése
- Az állandósult szókapcsolatok, a szólások, a közmondások, a szállóigék értelmezése
- A szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése
- Az olvasmány-feldolgozási stratégiák gyakoroltatása
- Reflektálás a szöveg tartalmára
- A szöveghű, értő szövegolvasás gyakoroltatása
- A hagyományos és a digitális írás fejlesztése
- Kreatív írásgyakorlatok alkalmazása
- A helyesírási készség fejlesztése
- A mérlegelő gondolkodás fejlesztése
- A megtanult szövegtípusok jellemzőinek felismerése és alkalmazása
- Helyesírási, nyelvhelyességi szabályoknak és a szövegtípusoknak megfelelő hagyományos és digitális szövegszerkesztési szabályok átisméltése

Fogalmak

Az eddig tanult fogalmak átisméltése

Szövegértés és szövegalkotás

Javasolt óraszám: 18 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Különböző megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása
- A szövegtípusok műfaji, retorikai és stilisztikai jellemzőinek megismerése, áttekintése

Fogalmak

elbeszélés, leírás, jellemzés, érvelés, cáfolat

Összetett mondat a szövegben

Javasolt óraszám: 16 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A mondatfajták felismerése a közlési szándék és szerkezet szerint
- Az összetett mondatok típusainak megismerése
- Alárendelő és mellérendelő összetett mondatok elkülönítése
- A központosítás megtanulása az összetett mondatban
- Az idézés szabályainak elsajátítása

Fogalmak

összetett mondat, alárendelés, mellérendelés, logikai viszonyok; idézet, idézés

Nyelvtörténet, nyelvrokonság - játékosan

Javasolt óraszám: 5 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- a nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző korok szövegeiben
- a szókincs változása, régi kifejezések, jövevényszavak gyűjtése irodalmi és beszélt nyelvi szövegekből
- a nyelvújítás és a nyelvújítók néhány szóalkotási módjának megismerése
- a magyar nyelv eredete, a nyelvrokonság hipotéziseinek megismerése

Fogalmak

rovásírás, nyelvemlék, nyelvújítás, nyelvcsalád, nyelvrokonság, jövevényszó

A képzés kiemelt céljai 9-10. évfolyamon

- A tanulás tanulása. Meg kell tanulniuk a lényegyet kiemelni, vázlatot írni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és szándékaik szerint árnyaltan, adekvátan kifejezni.
- A diákok szövegértésének folyamatos fejlesztése.
- A biztos anyanyelvi (grammatikai, stilisztikai) ismeretek elsajátítása.
- Az érvelési képesség, saját véleményalkotás és a beszédkészség folyamatos fejlesztése.
- Ez a két évfolyam a diákok számára a tájékozódás, saját tehetségük és érdeklődési körük felfedezésének kora, ezért elengedhetetlen, hogy sokféle ismerettel és ismerethordozóval találkozzanak.
- A digitális eszközök észszerű, gondolkodásukat segítő, etikus használatának elsajátítása.
- Rendszerezett nyelvtani és irodalmi (irodalomtörténeti, -elméleti, és műfaji) ismeretek elsajátítása.

9. ÉVFOLYAM - IRODALOM

ÓRASZÁM: HETI 3, ÉVI 102

	10
I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom	
A) A művészet fogalma, művészeti ágak. Művészet és irodalom. Az irodalom születése, hatása. Az irodalmi kommunikáció	1
B) Szerzők, művek párbeszéde – a művészet	1
C) Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei	1
D) Műnemi-műfaji rendszer	1
II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia	18
A) <i>Az ősi magyar hitvilág</i>	3
B) <i>A görög mitológia</i>	4
C) <i>Egyéb teremtésmítosz - Babiloni teremtésmítosz</i>	1
III. A görög irodalom	21
A) <i>Az epika születése</i>	4
B) <i>A görög líra, az időmértékes verselés</i>	3
C) <i>A görög dráma</i>	4
IV. A római irodalom	4
V. A Biblia mint kulturális kód	16
A) <i>Az Ószövetség</i>	5
B) <i>Újszövetség</i>	7
VI. A középkor irodalma	15
A) <i>Egyházi irodalom</i>	3
B) <i>Lovagi és udvari irodalom</i>	2
C) <i>Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)</i>	3

<i>D) A középkor világi irodalma</i>	3
VII. A reneszánsz irodalma	22
<i>A) A humanista irodalom</i>	4
<i>B) A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése, hatása az irodalomra, a magyar nemzeti tudatra</i>	2
<i>C) A reformáció világi irodalma</i>	2
<i>D) Líra a reformáció korában</i>	4
<i>E) Dráma a reformáció korában</i>	4

FOGALMAK, amelyeket el kell sajátítani művészet, szépirodalom, szórakoztató irodalom, irodalmi kommunikáció; szerző, alkotó, terjesztő, másoló, előadó, befogadó; befogadás, értelmezés, műnem, epika, líra, dráma, műfaj, monda, elbeszélés, regény, elbeszélő költemény, dal, himnusz, óda, elégia, metafora, hasonlat, költői megformáltság, történet, elbeszélés, lírai én, narrátor, beszélő, dialógus, monológ

szóbeliség, írásbeliség, sámánizmus, regös, mágus, jokulátor, táltos, világfa, antikvitás, mítosz, mitológia eredetmítosz, archaikus világ, archetípus

eposz, eposzi konvenciók: propozíció, invokáció, enumeráció, in medias res, deus ex machina, hexameter; dal, elégia, epigramma, himnusz, időmértékes verselés fogalmai, toposz, tragédia, komédia, dialógus, monológ, hármas egység, akció, dikció, drámai szerkezet, expozíció, konfliktus, tetőpont, megoldás, kar, katarzis

imitáció, dal, óda, elégia ekloga, episztola, strófaszerkezet, horátiusi alapelvek, ars poetica

Biblia, Ószövetség, Újszövetség, Héber Biblia, zsidó vallás, kánon, kanonizáció, teremtéstörténet, pusztulástörténet, Tóra, Genesis, Exodus, zsoltár, próféta, kereszténység, evangélium, szinoptikusok, napkeleti bölcsek, apostol, példabeszéd, passió, kálvária, apokalipszis

középkor, korstílus, művelődéstörténet, romanika, gótika, patrisztika, skolasztika, katedrális, vallomás, legenda, rím, egyházi kultúra, lovagi kultúra, trubadúr, moralitás, vágans költészet, nyelvemlék, szövegemlék, gesta, krónika, intellem, kódex, prédikáció, Pokol, Purgatórium, Paradicsom, emberiségköltemény, allegória, szimbólum, tercina, balladaforma, rondó, rím, oktáva, testamentum, haláltánc, oximoron

reneszánsz, humanizmus, reformáció, szonett, novella, novellafüzér, anekdota, búcsúvers

bibliafordítás, zsoltárfordítás, vitairat, vitadráma, jeremiád, fabula, dallamvers, szövegvers, mese, példázat, históriás ének, széphistória, lovagregény-paródia

Balassi-strófa, Balassa-kódex, hárompilléres versszerkezet, katonaének, szonett

blank verse, commedia dell'arte, hármas színpad, a shakespeare-i dramaturgia, királydráma, bosszúdráma, lírai tragédia

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK 9. évfolyam

9. osztály	Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig / Pillangó
	Gárdonyi Géza: A láthatatlan ember
	Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma
	Kármán József: Fanni hagyományai
	Jókai Mór: Az arany ember (10. osztályban kötelező)
	Szophoklész: Antigoné
	Szophoklész: Oidipusz király
	Homérosz: Odüsszeia (részletek)
	Biblia (részletek az Ószövetségből és az Újszövetségből)
	Emily Bronte: Üvöltő szelek
	Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)
	François Villon: A nagy testamentum (részletek)
	Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella
	William Shakespeare: Romeo és Júlia ÉS Hamlet, dán királyfi
Ajánlott	W. Shakespeare: Szentivánéji álom
	W. Shakespeare: Vihar
	Móra Ferenc: Az aranykoporsó
	Budapest off

MEMORITEREK

Homérosz: Odüsszeia (részlet)
Anakreón: Gyűlölöm azt...
Catullus: Gyűlölök és szeretek
Halotti beszéd és könyörgés (részlet)
Ómagyar Mária-siralom (részlet)
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete
Balassi Bálint: Egy katonaének (részlet)
Balassi Bálint: Adj már csendességet... (részlet)

Részletezés

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom	
A) Az irodalom és hatása	
Karinthy Frigyes: A cirkusz	Örkény István: Ballada a költészet hatalmáról II. János Pál pápa levele a művészeknek (részletek)
B) Szerzők, művek párbeszéde	
Aiszóposz: A tücsök és a hangya Hajnóczy Péter: A hangya és a tücsök Romhányi József: Tücsökdal	
C) Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei	
Arthur Conan Doyle: Sherlock Holmes-történetek (részletek)	Irodalom és film Agatha Christie: Tíz kicsi néger
D) Műnemi-műfaji rendszer	
II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia	
A) Az ősi magyar hitvilág	
Hoppál Mihály: Sámánok. Lelkek és jelképek (részletek)	Diószegi Vilmos: Az ősi magyarok hitvilága (Világfa) Anonymus: Gesta Hungarorum (ford.: Pais Dezső) (részletek) Jankovics Marcell: Az égig érő fa (részlet)
Irodalom és mozgókép: Jankovics Marcell: Ének a csodaszarvasról (részlet)	
B) A görög mitológia	
A világ születése; istenek születése és harca; istenek nemzedékei, világkorszakok; az ember teremtése Az olimposzi istenek A görög mitológia híres történetei (Hermész, Dionüszosz, Héraklész tettei, Daidalosz és Ikarosz, Thészeusz és Ariadné, a Minótauroszt)	További görög mítoszok: Hésziodosz: Istenek születése (részletek) Hésziodosz: Munkák és napok (részletek) A görög mitológia motívumainak, alakjainak megjelenése későbbi korok irodalmában
C) Egyéb teremtésmítosz	
Babiloni teremtésmítosz (részlet)	
III. A görög irodalom	
A) <i>Az epika születése</i>	
Homérosz: Íliász vagy Odüsszeia (részletek)	
B) <i>A görög líra, az időmértékes verselés</i>	
Alkaios: Az állam hajója	Szemelvények az antik görög lírából
Alkaios: Bortal	
Szapphó: Aphroditéhez	
Szapphó: Édesanyám! Nem perdül a rokka	
Anakreón: Töredék a halálról	
Anakreón: Gyűlölöm	
C) <i>A görög dráma</i>	

Színház- és drámatörténet: Szophoklész: Antigóné	Szophoklész: Oidipusz király Arisztophanész: Lüsizisztraté
IV. A római irodalom	
A) A polgárháborúk kora	
Catullus: Gyűlölködés és szeretek	Catullus: Éljük, Lesbia
B) Augustus kora	
Vergilius: Aeneis (Első ének, 1-7.sor)	Vergilius: IV. ecloga
Vergilius: IX. ecloga	Horatius: Leuconoének
Horatius: Thaliarchushoz	Horatius: Licinius Murenához
Ovidius: Átváltozások	
Pygmalion	
V. A Biblia mint kulturális kód	
A) Az Ószövetség (részletek)	
a) Történeti könyvek	
Mózes első könyvéből részletek:	Szemelvények az Ószövetségből Az Ószövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban
• Teremtéstörténet	
• József	
Mózes második könyvéből részletek:	
• Kivonulás Egyiptomból (részletek), a Tízparancsolat	
b) Tanító könyvek	
• Zsoltárok könyve (23., 42.)	
	Az Ószövetség és a film Ridley Scott: Exodus vagy Roger Young: Mózes (vagy más Ószövetség-feldolgozás)
	Az Ószövetség és a képzőművészet (pl.: Michelangelo Buonarrotti, Pieter Bruegel, William Blake, Modigliani képei)
B) Újszövetség (részletek)	
a) Az „örömhír”	
Máté evangéliumából részletek:	Szemelvények az Újszövetségből Az Újszövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban Karinthy: Barabbás
• Jézus Krisztus születése, megkeresztelése	
• Jézus Krisztus tanításai: Hegyi beszéd, A magvető példázata	
• Passió-történet	Az Újszövetség és a film Franco Zeffirelli: A Názáreti Jézus vagy Catharine Hardwicke: A születés (vagy más Újszövetség-feldolgozás)
• Jézus feltámadása	
Lukács evangéliumából (részletek):	Az Újszövetség és a képzőművészet (pl.: M.S. mester, Michelangelo Buonarrotti, Tintoretto, Albrecht Dürer, Caravaggio, Munkácsy Mihály)
• Az irgalmas samaritanus	
• A tékozló fiú	
Pál apostol Szeretethimnusza	
VI. A középkor irodalma	
A) Egyházi irodalom	
a) Epika:	Umberto Eco: A rózsza neve Szent Erzsébet legendája (részlet) Szent Margit legendája (részlet) Szent Gellért püspök legendája (részlet) Tommaso da Celano: Ének az utolsó ítéletről
Szent Ágoston: Vallomások (részlet)	
Halotti beszéd és könyörgés	
b) Líra	
Jacopone da Todi: Himnusz a fájdalmas anyáról	
Ómagyar Mária-siralom	
B) Lovagi és udvari irodalom	
a) Epika	
Anonymus: Gesta Hungarorum (részlet)	Kálti Márk: Képes krónika (részlet)

	Irodalom és film Terry Jones és Terry Gilliam: <i>Gyalog galopp</i>
b) Líra	
Walter von der Vogelweide: A hársfaágak csendes árnyán	Walter von der Vogelweide: Ó, jaj, hogy eltűnt minden
C) Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)	Irodalom és képzőművészet Dante: Pokol Gustave Doré illusztrációi, Auguste Rodin munkái
D) A középkor világi irodalma	
vágánsköltészet Carmina Burana (részlet)	Irodalom és zene Carl Orff: Carmina Burana
François Villon: A nagy testamentum (részletek)	Irodalom és színház Szakácsi Sándor – Őze Áron: A cella
VII. A reneszánsz irodalma	
A) A humanista irodalom	
a) Líra	Petrarca: Daloskönyv (részletek)
Petrarca: Pó, földi kérgem	Janus Pannonius: Galeotto Marzióhoz
Portré: Janus Pannonius	Janus Pannonius: Búcsú Váradtól
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete	Janus Pannonius: Mars istenhez békességért
Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról	Janus Pannonius: A saját lelkéhez
b) Epika	
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella	Boccaccio: Dekameron (részletek)
B) A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése	Irodalom és film Eric Till: Luther (részlet)
a) Bibliafordítások Károli Gáspár Szent Biblia fordítása (részlet)	Reményik Sándor: A fordító Sylvester János: Újtestamentum fordítása (ajánló vers)
b) Zsoltárfordítások Szenczi Molnár Albert: 42. zsoltár	
c) Heltai Gáspár: Száz fabula (részletek)	Irodalom és film Richly Zsolt: Heltai Gáspár mesél (rajzfilmek) (részlet)
C) A reformáció világi irodalma	
a) Históriai énekek	Szemelvények a magyar reformáció irodalmából
Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról (részlet)	
b) Széphistóriák Gyergyai (Gersei) Albert: História egy Árgirus nevű királyfiról és egy tündér szűz leányról (részletek)	
	A regény születése Miguel Cervantes Saavedra: Don Quijote (részletek)
D) Líra a reformáció korában	
a) Portré: Balassi Bálint	
Balassi Bálint: Egy katonanéek	További Balassi-versek További Shakespeare-sonettek
Balassi Bálint: Borivóknak való	
Balassi Bálint: Adj már csendességet...	
Balassi Bálint: Hogy Júliára talála	
b) William Shakespeare: LXXV. sonett	
E) Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában	
William Shakespeare: Hamlet, dán királyfi	Irodalom és film Franco Zeffirelli: Hamlet (vagy más feldolgozás)

9. ÉVFOLYAM - NYELVTAN

ÓRASZÁM: HETI 1, ÉVI 34

I.	Kommunikáció – fogalma, eszközei, típusai, zavarai; digitális kommunikáció	11
II.	A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek	23

FOGALMAK, amelyeket el kell sajátítani

kommunikáció, kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás); kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kifejező, metanyelvi, esztétikai funkció, kapcsolatfelvétel, -fenntartás, -zárás), nem nyelvi jel (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, emblémák); digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai, a hivatalos élet színtereinek szövegtípusai: levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, beadvány, nyilatkozat, meghatalmazás, egyszerű szerződés, önéletrajz stb.
nyelvi szintek; a szó alkotóelemei (hang, fonéma, morféma); a szavak osztályozása, osztályozási szempontjai; szó szerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő szintagma; mondatrészek: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző; vonzatok; mondat, a mondat szerkesztettsége, mondatfajta; egyszerű mondat

Részletezés

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG
I. Kommunikáció – fogalma, eszközei, típusai, zavarai; digitális kommunikáció	
A kommunikáció fogalma, tényezői és funkciói	A formális és informális beszédhelyzetekben való viselkedés Megszólítások, magázódás, tegeződés, a kapcsolattartás formái A gesztusok és viselkedés, gesztusok és kultúrkörök A médiafüggőség, a virtuális valóság veszélyei A reklámok hatása nyelvhasználatunkra Az internet mint hiteles adatforrás; plágium; adatvédelem
A személyközi kommunikáció	
A nem nyelvi jelek	
A tömegkommunikáció fogalma, típusai és funkciói	
A tömegkommunikáció hatása a gondolkodásra és a nyelvre	
Médiaműfajok	
A digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai, az új digitális nyelv	
II. A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek	
A nyelv mint jelrendszer	A jelnyelvek (pl.: a siketek jelélése) Fonémák más nyelvekben. A magyar fonémák összetevése a tanult idegen nyelvek fonémáival A hangok hangulata, hangszimbólika A töltípusok, illetve a toldalékok meghatározása, grammatikai funkcióik Néhány ismert szófaji rendszer bemutatása A szófajváltás, a többszófajúság Rendszermondat, szövegmondat Mondatok elemzése szerkezeti rajzzal A szinteződés, tömbösödés a mondatban
A nyelvi szintek	
A magyar nyelv hangrendszere	
Hangkapcsolódási szabályszerűségek	
A szavak felépítése, a szóelemek (szó, képző, jel, rag)	
A magyar nyelv szófaji rendszere: alapszófajok, mondatzó és viszonyzó	
A szó szerkezetek (szintagmák)	
A mondat fogalma és csoportosítási szempontjai	
Az egyszerű mondat:	
az alany, az állítmány, a tárgy, a határozók, a jelzők	

10. ÉVFOLYAM – IRODALOM
ÓRASZÁM: HETI 3, ÉVI 102

VIII. A barokk és a rokokó irodalma	9
A) <i>Epika</i>	7
B) <i>A kuruc kor lírája: műfajok, művek</i>	2
IX. A felvilágosodás irodalma	38
A) <i>Az európai felvilágosodás</i>	9
a) <i>Epika</i>	5
b) <i>Dráma</i>	4
c) <i>Líra</i>	1
B) <i>A felvilágosodás korának magyar irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus</i>	8
a) <i>Epika</i>	2
b) <i>Líra</i>	9
C) <i>Klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban</i>	11
a) <i>Líra</i>	13
b) <i>Epika</i>	1
c) <i>Dráma</i>	3
X. A romantika irodalma	9
a) <i>Az angolszász romantika</i>	3
b) <i>A francia romantika</i>	2
c) <i>A német romantika</i>	1
d) <i>Az orosz romantika</i>	2
e) <i>A lengyel romantika</i>	1
XI. A magyar romantika irodalma I.	36
A) <i>Életművek a magyar romantika irodalmából I.</i>	30
a) <i>Vörösmarty Mihály</i>	10
b) <i>Petőfi Sándor</i>	13
c) <i>Jókai Mór</i>	7
B) <i>Irodalomtudomány a romantika korában</i>	1

FOGALMAK, amelyeket el kell sajátítani barokk, katolikus megújulás (ellenreformáció), jezsuita, barokk eposz, barokk körmondat, pátosz, röpirat, fiktív levél, kuruc, labanc, bujdosóének, toborzó dal, kesergő, rokokó, emlékirat felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, enciklopédia, racionalizmus, empirizmus, utaztató regény, tézisregény, „sziget regény”, satíra, gúny, klasszicista dráma, normatív poétika, rezonőr, weimari klasszika, drámai költemény

rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus, vátesz, röpirat, komikus vagy vígeposz, szentimentális levélregény, nyelvújítás, ortológusok, neológusok, stíluszintézis, piktúra, szentencia, anakreoni dalok, népies helyzetdal nemzeti himnusz, értekezés, intellektus, értékszembesítő és időszembesítő verstípus, nemzeti identitás, közösségi értékrend, költői öntudat, prófétai szerephelyzet

korstílus, romantika, verses regény, történelmi regény, felesleges ember rapszódia, drámai költemény, népiesség, életkép, zsánerkép, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal, tájlíra, lírai realizmus, látomásköltészet, zsenikultusz, irányregény, utópia, szigetutópia, nemzeti szemlélet, korszerű népiesség

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK 10. évfolyam

10. osztály	Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i> (részletek)
	Mikes Kelemen: <i>Törökországi levelek</i> (1., 37., 112.)
	Molière: <i>A fősvény</i> ÉS <i>Tartuffe</i>
	Jókai Mór: <i>A huszti beteglátogatók</i>
	Goethe: <i>Faust I.</i> (részletek)
	Puskin: <i>Anyegin</i> (részletek)
	Katona József: <i>Bánk bán</i>
	Vörösmarty Mihály: <i>Csongor és Tünde</i>

	Petőfi Sándor: A helység kalapácsa
	Petőfi Sándor: Az apostol
	Voltaire: Candide
	Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg
Ajánlott	Jókai Mór: Egy magyar nábob
	Jókai Mór: A kőszívű ember fiai
	E.T.A. Hoffmann: Az arany virágcserep
	Stendhal: Vörös és fekete

MEMORITEREK

Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem (az általános iskolai memoriter felújítása)
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.) (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem (1. versszak)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (az általános iskolai memoriter felújítása)
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke (részlet)
Vörösmarty Mihály: Szózat (az általános iskolai memoriter felújítása)
Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban (részlet)
Vörösmarty Mihály: Előszó (részlet)
Petőfi Sándor: A bánat? egy nagy ocean...
Petőfi Sándor: Fa leszek, ha...
Petőfi Sándor: A XIX. század költői (részlet)

Részletezés

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK
VIII. A barokk és a rokokó irodalma	
A) Epika	
a) Vitairatok, vallásos értekezések – a katolikus megújulás Pázmány Péter: Alvinczi Péter uramhoz írt öt szép levél (részlet)	
b) Portré: Zrínyi Miklós és a barokk eposz Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)	
c) Levél	
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)	Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)
d) Tudományos élet Apáczai Csere János: Magyar Encyclopaedia (részlet)	Apáczai Csere János: Az iskolák feletle szükséges voltáról (részlet)
B) A kuruc kor lírája: művek, műfajok	
Rákóczi-nóta	
Őszi harmat után	
IX. A felvilágosodás irodalma	
A) Az európai felvilágosodás	
a) Epika	
Jonathan Swift: Gulliver utazásai (részletek)	Montesquieu: Perzsa levelek (részlet) Jean-Jacques Rousseau: Értekezés az emberi egyenlőtlenség eredetéről és alapjairól (részlet) Jean-Jacques Rousseau: Emil (részlet) Johann Wolfgang von Goethe: Az ifjú Werther szenvedései (részlet) Georg Wilhelm Friedrich Herder: Esmék az emberiség történetének filozófiájáról és más írások (részlet)
Voltaire: Candide (részletek)	
b) Színház- és drámatörténet	
A francia klasszicista dráma	

Irodalom és színház Molière: A fősvény vagy Tartuffe	Irodalom és színház Jean Racine: Phaedra (részlet) Pierre Corneille: Cid (részlet) Nicolas Boileau-Despréaux: Ars poetica (részlet)	
Johann Wolfgang von Goethe: Faust I. (részletek)	Irodalom és színház A német későklasszicista, koraromantikus dráma Friedrich Schiller: Tell Vilmos vagy más Schiller-dráma	
c) Líra		
Robert Burns: John Anderson	William Blake: A tigris William Blake: A bárány Johann Wolfgang von Goethe: A vándor éji dala Johann Wolfgang von Goethe: A Tündérkirály	
Robert Burns: Falusi randevú		
B) A felvilágosodás korának magyar irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus		
a) Epika		
Csokonai Vitéz Mihály: Dorottya vagyis a dámák diadalma a fárságon (részletek)	Bessenyei György: Egy tudós társaság iránt való jámbor szándék (részlet) Kármán József: Fanni hagyományai (részletek) Kármán József: A nemzet csinosodása (részlet) Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója (részletek)	
b) Líra		
Kazinczy Ferenc: Tövises és virágok (részletek)	Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor Csokonai Vitéz Mihály: Az én poézisom természete Csokonai Vitéz Mihály: A feredés Csokonai Vitéz Mihály: Az anákreoni versek Csokonai Vitéz Mihály: Jövendölés az első oskoláról a Somogyban Csokonai Vitéz Mihály: A tihanyi Ekhóhoz Csokonai Vitéz Mihály: A vidám természetű poéta	
Portré: Csokonai Vitéz Mihály		
Csokonai Vitéz Mihály: Az estve		
Csokonai Vitéz Mihály: A boldogság		
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem		
Csokonai Vitéz Mihály: Szerlemdal a csikóbőrös kulacshoz		
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez		
Csokonai Vitéz Mihály: A Magánossághoz		
C) Klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban		
a) Líra		
Portré: Berzsenyi Dániel	Kisfaludy Sándor: Himfy szerelmei (részlet) Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (II.) Berzsenyi Dániel: Horác Berzsenyi Dániel: Vitkovics Mihályhoz Berzsenyi Dániel: Búcsúzás Kemenes-aljától Berzsenyi Dániel: Napóleonhoz Kisfaludy Károly: Szülőföldem szép határa! Kölcsey Ferenc: Bordal Kölcsey Ferenc: Csolnakon	
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem		
Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz		
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél		
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.)		
Kisfaludy Károly: Mohács (részlet)		
Portré: Kölcsey Ferenc		
Kölcsey Ferenc: Himnusz		
Kölcsey Ferenc: Vanitatum vanitas		
Kölcsey Ferenc: Zrínyi dala		
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke		
b) Epika		
Kölcsey Ferenc: Nemzeti hagyományok (részletek)		Kölcsey Ferenc: Mohács (részlet)
Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)		
c) Színház és dráma		
Katona József: Bánk bán	Irodalom és zene Erkel Ferenc: Bánk bán	
	Irodalom és tévéjáték Kisfaludy Károly: A kérők Bohák György: A kérők	
X. A romantika irodalma		
a) Az angolszász romantika		
George Byron egy szabadon választott művéből részlet		

Sir Walter Scott: Ivanhoe (részlet)	Irodalom és film Richard Thorpe: Ivanhoe
	Irodalom és film/tévéjáték Jane Austen: Büszkeség és balítélet Joe Wright/Simon Langton: Büszkeség és balítélet vagy: más Jane Austen-regény adaptációja
Edgar Allan Poe: A Morgue utcai kettős gyilkosság	Edgar Allan Poe: A kút és az inga Edgar Allan Poe: A fekete macska Edgar Allan Poe: A holló
b) A francia romantika	
Victor Hugo: A párizsi Notre-Dame (részlet)	Irodalom és film/zene Jeane Delannoy: A párizsi Notre-Dame vagy Gary Trousdale- Kirk Wise: A Notre Dame-i toronyőr vagy a regény más feldolgozása
	Irodalom és film/zene Jean-Paul Chanois: Nyomorultak vagy Bille August: Nyomorultak vagy a regény más feldolgozása
c) A német romantika	
Heinrich Heine: Loreley	Heinrich Heine: A dal szárnyára veszek Heinrich Heine: Memento
d) Az orosz romantika	
Alexandr Szergejevics Puskin: Anyegin (részletek)	Alexandr Szergejevics Puskin: A pikk dáma
e) A lengyel romantika	
Adam Mickiewicz: A lengyel anyához	Adam Mickiewicz: Ősök (részlet)
XI. A magyar romantika irodalma	
A) Életművek a magyar romantika irodalmából	
a) Vörösmarty Mihály	
	Epika
	Zalán futása (Első ének, részlet)
– Líra	Magyarország címere
Szózat	Virág és pillangó
Gondolatok a könyvtárban	Liszt Ferenchez
A merengőhöz	Az élő szobor
Az emberek	Ábránd
Előszó	Fóti dal
A vén cigány	
– Drámai költemény	
Csongor és Tünde	
b) Petőfi Sándor	
– Líra	
A négyökrös szekér	Hortobágyi kocsmárosné
A bánat? egy nagy oceán	Isten csodája
A természet vadvirága	A virágnak megtiltani nem lehet
Fa leszek, ha...	Szeget szeggel
Reszket a bokor, mert...	Csokonai
Minek nevezzetek?	Megy a juhász számaron
	Szeptember végén
Egy gondolat bánt engemet	Beszél a fákkal a bús őszi szél
	Várady Antalhoz
A puszta, télen vagy Kis-Kunság	Európa csendes, újra csendes
A XIX. század költői	Pacsirtaszót hallok megint
Fekete-piros dal	Szabadság, szerelem
– Epika	
A helység kalapácsa (részlet)	Úti levelek (részletek)

Az apostol (részlet)	
c) Jókai Mór	
– Elbeszélések	
A tengerszem tündére	A megölt ország
A huszti beteglátogatók	A debreceni kastély A magyar Faust Két menyegző
– Regények	
Az arany ember	Irodalom és film Várkonyi Zoltán: Egy magyar nábob vagy Várkonyi Zoltán: Kárpáthy Zoltán vagy Várkonyi Zoltán: Fekete gyémántok
B) Tudományos élet a romantika korában	
Erdélyi János: A magyar népdalok (részlet)	Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet a legrégebb időktől a jelenkorig rövid előadásban (részlet)
Bajza József: Dramaturgiai és logikai leckék (részlet)	Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet (részlet)

10. ÉVFOLYAM - NYELVTAN

ÓRASZÁM: HETI 1, ÉVI 34

I.	A nyelvi rendszer, az összetett mondat	9
II.	A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás	13
III.	Stilisztika – stílusrétegek, stílushatás, stílusesszék, szóképek, alakzatok	12

FOGALMAK, amelyeket el kell sajátítani

összetett mondat, szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet; szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz; szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím); szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv); nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés); intertextualitás, összefüggő szóbeli szövegek: előadás, megbeszélés, vita; a magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, köszöntő stb.; esszé stílus, stilisztika, stílustípus (bizalmas, közömbös, választékos stb.); stílusérték (alkalmi és állandó); stílusréteg (társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki, irodalmi); stílushatás; néhány gyakoribb szókép és alakzat köznyelvi és irodalmi példákban, jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály; denotatív, konnotatív jelentés; metaforikus jelentés; motivált és motiválatlan szó, hangutánzó, hangulatfestő szó; egyjelentésű, többjelentésű szó, azonos alakú szó, rokon értelmű szó, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés

Részletezés

I. A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek	
Az összetett mondat	Mondatelemzés
Az alárendelő összetett mondatok	
A mellérendelő összetett mondatok	
A többszörösen összetett mondatok	
II. A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás	
A szöveg fogalma. A szövegösszefüggés, a beszédhelyzet	Szövegsemantika
A szöveg típusai, a szöveg szerkezete	A szöveg és a szöveget kiegészítő, nem szövegszerű elemek (kép, ábra, táblázat, tipográfia)
A szövegkohézió (lineáris és globális)	
A szöveg kifejtettsége	
Szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv)	kapcsolata

Szövegtípusok jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati szintek szerint	Szöveg és vizualitás: képversek, konkrét költészet Intertextualitás: a szövegek transzformációi (pl. mém)
A legjellegzetesebb szövegtípusok, szövegfajták	
Az esszé	
A munka világához tartozó szövegek (a hivatalos levél típusai, önéletrajz, motivációs levél)	
Az intertextualitás	
A szövegfonetikai eszközök és az írásjelek szerepe a szöveg értelmezésében	
IV. Stilisztika – stílusrétegek, stílushatás, stílus eszközök, szóképek, alakzatok	
A stílus fogalma és hírértéke	Mindennapi stilisztikánk: társadalmi elvárások és megnyilatkozásaink stílusa Stílusparódia Korstílusok, stílusirányzatok Az íráskép stilisztikai hatásai Egyéni szóalkotások stilisztikai hatása Összetett képrendszerek, képi hálózatok, jelképrendszerek
A stílus kifejező ereje	
Stílusrétegek: társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki és irodalmi stílus	
Stílusáramlatok (pl.: neutrális, gúnyos, patetikus, népies, familiáris, költői, archaikus)	
A mondatstilisztikai eszközök (a verbális stílus, nominális stílus, a körmondat)	
Hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés	
Szóképek (egyszerű; hasonlatból kinövő szóképek /metafora, szinesztézia/, érintkezésen nyugvó szóképek /metonímia, szinekdoché/, összetett szóképek /összetett költői kép, allegória, szimbólum/)	
Költői alakzatok (ismétlés, felcserélés, kihagyás) köznyelvi és irodalmi szövegekben	

11. ÉVFOLYAM- IRODALOM

A képzés kiemelt céljai 11-12. évfolyamon mindkét tantárgy tekintetében

- A retorikai ismeretek bővítése.
- A tanulók ismerjék meg a magyar nyelv földrajzi és társadalmi tagozódását. A Kárpát-medence tíz nyelvjárási régiójának jellegzetes nyelvhasználati (hangtani, lexikai, mondatszerkesztési) sajátosságai közül ismerjenek fel néhányat.
- Ismerjék a magyar nyelv társadalmi tagozódását, jellegzetes csoportnyelveit, azok tipikus szóhasználatát, nyelvi sajátosságait.
- Ismerjék a nyelvvizsgálati módszereket, a világ nagy nyelvcsaládjait. Tanulják meg a magyar nyelv eredetéről szóló tudományos hipotéziseket, illetve az ezeket igazoló bizonyítékokat. Tudják a magyar nyelvtörténet nagy korszakait, az ezekben a korokban keletkezett kiemelkedő jelentőségű nyelvemlékeinket.
- Elvárt cél, hogy elemző gondolatmenetüket arányos esszében vagy értekezésben tudják kifejezni.
- Bővüljön stilisztikai tudásuk: ismerjék fel a szóképeket, alakzatokat.
- Cél, hogy a képzés ezen szakaszában a különböző művészeti ágak közös témáit, motívumkincsét, kérdésfelvetéseit is megértsék.
- Cél, hogy ismerjék meg a XIX-XX. század kiemelkedő jelentőségű, már lezárt életművel bíró alkotóit, a két század stílusirányzatait, irodalmi mozgalmait.

11. ÉVFOLYAM - IRODALOM ÓRASZÁM: HETI 4, ÉVI 136

TÉMAKÖR NEVE	
I. A klasszikus modernség irodalma	38
A) A nyugat-európai irodalom	5
B) Az orosz irodalom	5
C) A klasszikus modernizmus líra alkotói, alkotásai	3
D) Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában	25
1. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából	
a) Arany János	10
b) Mikszáth Kálmán	6
2. Színház- és drámatörténet	5
3. Szemelvények a XIX. szd. második felének és a századforduló magy. ir.-ból	4
II. A magyar irodalom a XX. században	44
A) Életművek a XX. század magyar irodalmából	30
a) Herczeg Ferenc	5
b) Ady Endre	9
c) Babits Mihály	8
d) Kosztolányi Dezső	8
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából	9
a) Móricz Zsigmond	5
b) Wass Albert	4
C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából I.	5
Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói	
Juhász Gyula	3
Tóth Árpád	
Karinthy Frigyes	2

FOGALMAK, amelyeket el kell sajátítani klasszikus modernség, realizmus, realista regény, mindentudó elbeszélő, tolsztojanizmus, visszatekintő időszerkezet, analitikus dráma, drámaiatlan dráma, lírai dráma, szimbolizmus, esztétizmus, l'art pour l'art, kötetkompozíció, szinesztézia, kiátkozott költő, ballada, pillérversszak, önirónia, eszményítő realizmus, különc, donquijoteizmus, emberiségdráma, emberiségköltemény, drámai költemény, történelemfilozófia, történeti színek, keretszínek, falanszter, nép-nemzeti irodalom, filozófiai dal, Új Idők, nemzeti

konzervativizmus, színmű, szecesszió, versciklus, kötetkompozíció, vezérvers, önmitologizálás, szimultán versritmus vagy bimetrius verselés, filozófiai költészet, parafrázis, nominális és verbális stílus, ironia, homo aestheticus, versciklus, modernizmus, freudizmus, novellaciklus, alakmás, naturalizmus, szabad függő beszéd, transzilván irodalom A Nyugat és nemzedékei, paródia, stílusparódia, műfajparódia

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK 11. évfolyam

11. osztály	Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)
	Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála
	Ibsen: Babaszoba / Nóra vagy A vadkacsa
	Csehov: Sirály vagy Ványa bácsi
	Madách Imre: Az ember tragédiája
	Arany János: Toldi estéje
	Mikszáth Kálmán: Tót atyafiak, A jó palócok
	Kosztolányi Dezső: Édes Anna vagy Pacsirta
	Móricz Zsigmond: Úri muri, Tragédia
	Herczeg Ferenc: Az élet kapuja
	Babits Mihály: Jónás könyve, Jónás imája
Ajánlott	Móricz Zsigmond: Rokonok
	Kosztolányi Dezső: Esti Kornél novellák
	Flaubert: Bovaryné
	Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés
	Tolsztoj: Anna Karenina
	Tolsztoj: Háború és béke
	Gogol: A revizor
	Gogol: Az orr, A köpönyeg
	Herczeg Ferenc: Bizánc
	Móricz Zsigmond: Árvácska

MEMORITEREK

Arany János: Toldi estéje (I. 1., VI. 28. versszak)
Arany János: egy szabadon választott ballada a nagykőrösi korszakból
Arany János: Epilógus (részlet)
Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...
Ady Endre: Kocsi-út az éjszakában
Babits Mihály: A lírikus epilógja (részlet)
Babits Mihály: Jónás imája
Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség (részlet)

Részletezés

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT
I. A klasszikus modernség irodalma	
A) A nyugat-európai irodalom	
	Charles Dickens: Twist Olivér
a) Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)	Irodalom és film Gustave Flaubert: Bovaryné vagy Tim Fywell: Bovaryné (vagy más feldolgozás)
	Guy de Maupassant: Gömböc és más történetek
b) Színház- és drámatörténet: Henrik Ibsen: Nóra (Babaotthon)	

B) Az orosz irodalom	
a) Nyikolaj Vasziljevics Gogol: A köpönyeg	Nyikolaj Vasziljevics Gogol: Az orr
b) Fjodor Mihajlovics Dosztojevskij: Bűn és bűnhődés (részletek)	
c) Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála	Irodalom és film Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Anna Karenina vagy Joe Wright: Anna Karenina (vagy a regény más feldolgozása)
d) Színház- és drámatörténet: Anton Pavlovics Csehov: Sirály vagy Ványa bácsi	Irodalom és színház Anton Pavlovics Csehov: Három nővér(színházi adaptációja)
C) A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai	
a) Charles Baudelaire	
A Romlás virágai – Előszó	Egy dög
Az albatrosz	Kapcsolatok
b) Paul Verlaine	
Őszi chanson	Holdfény
Költészettan	
c) Arthur Rimbaud	
A magánhangzók szonettje	Kenyérlesők A részeg hajó (részlet)
D) Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában	
1. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából	
a) Arany János	
• Epika	Toldi szerelme (részletek) Buda halála (részletek) A nagyidai cigányok (részletek)
Toldi estéje	
• Balladák	A walesi bárdok
Ágnes asszony	Tetemre hívás
V. László	Híd-avatás
Vörös Rébék	Tengeri-hántás
• Líra	
Fiamnak	Visszatekintés
Letészem a lantot	Széchenyi emlékezete
Kertben	Az örök zsidó
Epilógus	Őszikék
Kozmopolita költészet	Tamburás öreg úr
Mindvégig	Sejtemem A tölgyek alatt
b) Mikszáth Kálmán	
Az a fekete folt	Tímár Zsófi özvegysége
Bede Anna tartozása	Hova lett Gál Magda
A bányai csoda	Szegény Gélyi János lovai
Beszterce ostroma	
	Irodalom és tévéjáték Zsurzs Éva: A fekete város (részlet)
2. Színház- és drámatörténet	
Madách Imre: Az ember tragédiája	Mózes
3. Szemelvények a XIX. század második felének és a századforduló magyar irodalmából	
a) Tompa Mihály	
A gólyához	Népdal
A madár, fiaihoz	
b) Gárdonyi Géza	
Az én falum (részletek)	Az Isten rabjai (részlet)

A láthatatlan ember (részlet)	
c) Vajda János	
Húsz év múlva	A virrasztók Az üstökös
	Reviczky Gyula
	Magamról
	Schopenhauer olvasása közben
II. A magyar irodalom a XX. században	
A) Életművek a XX. század magyar irodalmából	
a) Herczeg Ferenc	
Az élet kapuja	A hét sváb (részlet)
Fekete szüret a Badaacsonyon	
Színház- és drámatörténet: Bizánc	Irodalom és színház Kék róka (részlet)
b) Ady Endre	
Góg és Magóg fia vagyok én...	A Tisza-parton
Héja-nász az avaron	Lédával a bálban
Harc a Nagyúrral	Vér és arany
Új vizeken járok	Sem utódja, sem boldog őse...
Az ős Kaján	Az eltévedt lovas
A Sion-hegy alatt	Elbocsátó szép üzenet
Az Úr érkezése	Síjja régi babonának
Kocsi-út az éjszakában	Köszönöm, köszönöm, köszönöm
Emlékezés egy nyár-éjszakára	Ember az embertelenségben
Őrizem a szemed	A Hortobágy poétája
	Párisban járt az Ősz
c) Babits Mihály	
In Horatium	A Danaidák
A lírikus epilógja	Húsvét előtt
Esti kérdés	Örök kék ég a felhők mögött (részlet)
Jobb és bal	Ádáz kutyám
Mint különös hírmondó...	A gazda bekeríti házát
Ősz és tavasz közt	Csak posta voltál
Jónás könyve; Jónás imája	Balázsolás
	A gólyakalifa (részlet)
	Cigány a siralomházban
d) Kosztolányi Dezső	
A szegény kisgyermek panaszai (részletek: Mint aki a sínek közé esett..., Azon az éjjel, Anyuska régi képe)	Számadás Vörös hervadás Októberi táj Marcus Aurelius Esti Kornél éneke
Boldog, szomorú dal	
Őszi reggeli	
Halotti beszéd	
Hajnali részegség	
Édes Anna	Irodalom és film Kosztolányi Dezső: Pacsirta Ranódy László: Pacsirta
Esti Kornél; Tizennyolcadik fejezet, melyben egy közönséges villamosútról ad megrázó leírást, – s elbúcsúzik az olvasótól	Esti Kornél kalandjai...; Az utolsó felolvasás A fürdés A kulcs
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából	
a) Móricz Zsigmond	

Tragédia	Judith és Eszter
Úri muri	Barbárok Tündéerkert (részlet)
b) Wass Albert	
Adjátok vissza a hegyeimet!	Irodalom és film Koltay Gábor: Adjátok vissza a hegyeimet!
Üzenet haza	A funtineli boszorkány (részlet)
C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából – a Nyugat alkotói	
a) Juhász Gyula	
Tiszai csönd	Halotti beszéd
Anna örök	Utolsó vacsora
	Szerelem
b) Tóth Árpád	
Esti sugárkoszorú	Kisvendéglőben
Lélektől lélekig	Elégia egy rekettyebokorhoz
Isten oltó-kése	Jó éjszakát Álarcosan
c) Karinthy Frigyes	
Így írtok ti (részletek)	Tanár úr, kérem (részletek)
Találkozás egy fiatalemberrel	Utazás a koponyám körül (részlet) Előszó
	Szerb Antal
	Budapesti kalauz marslakók számára Utazás és holdvilág (részlet)

11. ÉVFOLYAM - NYELVTAN

ÓRASZÁM: HETI 1, ÉVI 34

TÉMAKÖR NEVE	JAVASOLT ÓRASZÁM
MAGYAR NYELV	
Retorika- a beszéd fajták, a beszéd felépítése, az érvelés	11
Pragmatika- a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv	7
Általános nyelvi ismeretek – a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok	7
Szótárhasználat	2
Szövegértés	7

FOGALMAK, amelyeket el kell sajátítani retorika, szónoklat, a szónok feladata, a meggyőzés eszközei: érv és cáfolat; hagyományos és mai beszéd fajták; a szónoklat részei, szerkezete, felépítése; megnyilatkozás, társalgás, társalgási forduló, szóátvétel, szóátadás; beszédaktus (lokúció, illokúció, perlokúció); deixis; együttműködési elv

Jel, nyelvi jel, jelrendszer, nyelvtípus (agglutináló, izoláló, flektáló), nyelvcsalád, kódok, korlátozott és kidolgozott kód, gesztusnyelv, jelnyelv

értelmező szótár, etimológiai szótár, szinonimaszótár, rétegenyelvi szótár, írói szótár

Részletezés

TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TÉMÁK
I. Retorika- a beszéd fajták, a beszéd felépítése, az érvelés	
A retorika és kommunikáció, a retorika fogalma	Retorika az ókorban
A retorikai szövegek felépítése és elkészítésének lépései	Retorika a középkorban
A szónoki beszéd fajtái (tanácsadó beszéd, törvényszéki beszéd, alkalmi beszéd) és jellemzőik	Néhány történeti értékű és jelenkori szónoki beszéd
Az érvelő beszéd felépítése, az érv típusok	retorikai eszközei és esztétikai hatása
Az érvelés módszere	A szójáték és a retorika
A retorikai szövegek kifejezőeszközei	Digitális eszközök, grafikus szerkesztők használata
A kulturált vita szabályai	prezentáció.
A befolyásolás módszerei	
II. Pragmatika- a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv	
A nyelv működése a beszélgetés, társalgás során	A pragmatika mint a nyelvre irányuló funkcionális
A társalgás udvariassági formái	nézőpont
A beszédaktus	Kommunikáció és pragmatika
Az együttműködési elv (mennyiségi, minőségi, viszony, mód)	
III. Általános nyelvi ismeretek – a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok	
A nyelv és a beszéd, a nyelv mint változó rendszer	A nyelv szerepe a világról formált tudásunkban,
A nyelv és gondolkodás, a nyelv és megismerés	gondolkodásunk alakításában
A beszéd mint cselekvés	A nyelv szerepe a memória alakításában
A nyelvcsaládok és nyelvtípusok	
IV. Szótárhasználat	

12. ÉVFOLYAM - IRODALOM
ÓRASZÁM: HETI 4, ÉVI 120

III. A modernizmus (a modernizmus kései korszaka) irodalma	25
A) <i>Avantgárd mozgalmak</i>	3
B) <i>A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai</i>	3
C) <i>A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai</i>	4
D) <i>Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései</i>	4
E) <i>A posztmodern világirodalom</i>	3
IV. A magyar irodalom a XX. században II.	59
A) <i>Életmű a XX. század magyar irodalmából I.</i>	9
József Attila	12
B) <i>Portrék a XX. század magyar irodalmából I.</i>	7
a, Örkény István (a drámával együtt: 2+2=4)	2
b, Szabó Magda (a drámával együtt: 2+1=3)	2
c, Kányádi Sándor	3
C) <i>Metszetek a XX. század magyar irodalmából II.</i>	23
a) <i>Metszetek: egyéni utakon</i>	
Szabó Dezső	2
Krúdy Gyula	2
Weöres Sándor	2
b) <i>Metszetek a modernista irodalomból</i>	
Szabó Lőrinc	2
Radnóti Miklós	10
c) <i>Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból</i>	6
Dsida Jenő	
Reményik Sándor	
Áprily Lajos	
d) <i>Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából</i>	2
Nagy László	
e) <i>Metszet a tárgyias irodalomból</i>	2
Pilinszky János	
f) <i>Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból</i>	7
Illyés Gyula	
D) <i>Színház- és drámatörténet</i>	3
Örkény István	4
Szabó Magda	1
V. A XX. századi történelem az irodalomban	10
a) <i>Trianon</i>	2
b) <i>Világháborúk</i>	1
c) <i>Holokauszt</i>	2
d) <i>Kommunista diktatúra</i>	1
e) <i>1956</i>	2
VI. Kortárs magyar irodalom	6
ISMÉTLÉS, készülés az érettségire, gyakorlás	30

FOGALMAK, amelyeket el kell sajátítani: dekadencia; életfilozófia, pszichoanalízis; a nyelv és a személyiség válsága; avantgárd; futurizmus, dadaizmus, expresszionizmus, konstruktivizmus, kubizmus; szabad vers, kései modernség, objektív költészet, intellektuális költészet, abszurd dráma, kétszintes dráma, mítoszregény, posztmodern tárgyias tájvers, komplex kép, óda, dal, műfajsintézis, létértelmező vers, önmegszólító vers, dialogizáló versbeszéd, groteszk, abszurd, egyperces, családragény, kálvinista és katolikus értékrend szembenállása, önéletrajziság, életrajzi ihletettség, kulturális veszteség, ekloga, eklogaciklus, razglednica, szerepvers, „Fényes szellők nemzedéke”; tárgyias irodalomtotalitárius, történelmi dráma

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK 12. évfolyam

12. osztály	Bertold Brecht: Kurázi mama és gyermekei
	Thomas Mann: Mario és a varázsló
	Samuel B. Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus
	Wass Albert: Adjátok vissza a hegyeimet!
	Örkény István: Tóték (akár a filmmel összehasonlítva)
	Szabó Magda: Az ajtó (akár a filmmel összehasonlítva)
	Lázár Ervin: Csillagmajor
	Orwell: 1984 vagy Állatfarm
Ajánlott	Mikszáth Kálmán: A Noszty fiú esete Tót Marival
	Márai Sándor: Föld!... Föld! vagy: Egy polgár vallomásai
	Déry Tibor: Niki VAGY Szerelem
	Koós Károly: Varjúnemzetség
	Móricz Zsigmond: Árvácska
	Illyés Gyula: Puszták népe
	Weöres Sándor: Psyché
	Marquez: Száz év magány
	Umberto Eco: A rózsza neve
	Esterházy Péter: Pápai vizeken ne kalózkodj!
	Garaczi László: Pompásan buszozunk
	Borbély Szilárd: Nincstelenek
	A.Szoltsenyicin: Ivan Gyenyiszovics egy napja
	Kertész Imre: Sorstalanság
	Semprun: Nagy utazás
	Sütő András: Balkáni gerle
	Krusovszky: Akik már sosem leszünk
	Ottlik Géza: Iskola a határon / Krasznahorkai-novella
	Sánta Ferenc: Ötödik pecsét
	Dragomán György: A fehér király / Máglya

MEMORITEREK

József Attila: Reménytelenül (Lassan, tűnődve) (részlet)
József Attila Óda (részlet)
Kányádi Sándor: Valaki jár a fák hegyén
Reményik Sándor: Halotti vers a hulló leveleknek (részlet)
Radnóti Miklós: Hetedik ecloga (részlet)
Áprily Lajos: Március (részlet)
Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet

Részletezés

III. A modernizmus irodalma	
A) Avantgárd mozgalmak	
a) Guillaume Apollinaire: A megsebzett galamb és a szökőkút	Expresszionizmus, szürrealizmus, egyéb avantgárd irányzatok;
b) Kassák Lajos: A ló meghal a madarak kirepülnek (részlet)	Filippo Tommaso Marinetti: Óda egy versenyautomobilhoz
B) A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai	
a) Thomas S. Eliot: A háromkirályok utazása (részlet)	Thomas Stearns Eliot: Macskák (részlet)
	Gottfried Benn: Kék óra
	Federico García Lorca: Alvajáró románc, Kis bécsi valcer
C) A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai	
a) Franz Kafka: Az átváltozás	Franz Kafka: A per (részletek)

b) Thomas Mann: Tonio Kröger vagy Mario és a varázsló	Mihail Bulgakov -Vladimir Bortko: A Mester és Margarita tévésorozat Bulgakov: A Mester és Margarita
D) Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései	
Irodalom és színház Bertolt Brecht: Kurázi mama	Irodalom és film Arthur Miller: Az ügynök halála Volker Schlöndorff: Az ügynök halála (vagy más feldolgozás). Brecht: Koldusopera
Samuel Barclay Beckett: Godot- ra várva	Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok, A nagy Romulus
E) A posztmodern világirodalom	
a) Bohumil Hrabal: Sörgyári capriccio (részletek)	Irodalom és film Jiří Menzel: Sörgyári capriccio
b) Gabriel García Márquez: Száz év magány (részletek)	Jorge Luis Borges: Bábeli könyvtár Julio Cortázar: Összefüggő parkok
IV. A magyar irodalom a XX. században II.	
Életmű a XX. század magyar irodalmából II.	
József Attila	
Nem én kiáltok	Szegényember balladája
Reménytelenül	Medáliák (részlet)
Holt vidék	Istenem
Óda	Tiszta szívvel
Flóra	Áldalak búval, vigalommal, Tedd a kezed
Kései sirató	Téli éjszaka, Eszmélet, Levegőt!
A Dunánál	Kész a leltár, Gyermekké tettél
Tudod, hogy nincs bocsánat	Születésnapomra , Nagyon fáj
Nem emel föl	(Talán eltűnök hirtelen...)
(Karóval jöttél...)	(Íme, hát megeltem hazámat...)
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából	
a) Örkény István	
Egyperces novellák (részletek)	
b) Szabó Magda	
Az ajtó	Irodalom és film Szabó István: Az ajtó
c) Kányádi Sándor	
Fekete- piros	Dél keresztje alatt
Halottak napja Bécsben	Csángó passió
Sörény és koponya (részlet)	Hiúság
Valaki jár a fák hegyén	Kuplé a vörös villamosról
C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából	
a) Metszetek: egyéni utakon	
Krúdy Gyula	
Szindbád – A hídon – Negyedik út vagy Szindbád útja a halálnál – Ötödik út	Huszárik Zoltán: Szindbád
Szabó Dezső Feltámadás Makucskán	Az elsodort falu (részletek)
Weöres Sándor	
Rongyszőnyeg (részletek: 4., 99., 127.)	Psyché (részletek)
b) Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói	
Szabó Lőrinc	
Semmiért Egészen	Kalibán,Dsuang Dszi álma, Különbéke
Mozart hallgatása közben	Tücsökzene (részletek)
Radnóti Miklós	
Járkálj csak, halálraitélt!	Első ecloga
Hetedik ecloga	Tétova óda

Erőltetett menet	Nem bírta hát...
Razglednicák	Levél a hitveshez
	Töredék
	A la recherche
	Márai Sándor:
	Szindbád hazamegy (részlet)
	Halotti beszéd
	Ottlik Géza
	Iskola a határon (részlet)
	Buda (részlet)
c) Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból	
Dsida Jenő	
Nagysütörtök	Psalmus Hungaricus (részletek)
Arany és kék szavakkal	
Reményik Sándor	
Halotti beszéd a hulló leveleknek	Ahogy lehet
Eredj, ha tudsz (részlet)	
Áprily Lajos	
Tavasza a házsongárdi temetőben	Holló-ének
Március	Kolozsvári éjjel
	Kós Károly
	Varjú-nemzetség (részlet)
	Nyirő József
	Madéfalvi veszedelem (részlet)
	Gion Nándor
	A kárókatona még nem jöttek vissza
	Kovács Vilmos
	Holnap is élünk
d) Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából	
Nagy László	Gyöngyszoknya (részlet)
Ki viszi át a Szerelmet	Himnusz Minden időben
Adjon az Isten	Csodafű szarvas
	Tűz
e) Metszet a tárgyias irodalomból – az Újhold alkotói	
Pilinszky János	
Halak a hálóban	Harbach 1944
Apokrif	Agonia christiana
Négysoros	Nagyvárosi ikonok
	Nemes Nagy Ágnes
	A fák, Kiáltva. Ekhnáton éjszakája
	Mándy Iván
	Irodalom és film
	Mándy Iván: Régi idők focija
	Sándor Pál: Régi idők focija
f) Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból	
REGIONÁLIS IRODALOM	Sinka István
Illyés Gyula: Puszták népe	
Lázár Ervin: Csillagmajor	Fekete bojtár vallomásai (részlet)

Csoóri Sándor Tudósítás a toronyból (részlet) Anyám fekete rózsza Anyám szavai	
	<i>Metszetek a magyar posztmodern irodalomból</i>
	Tandori Dezső
	Horror Töredék Hamletnek Táj két figurával Egy talált tárgy megtisztítása
	Hajnóczy Péter
	A fűtő (részletek) M (részletek) A halál kilovagolt Perzsiából (részletek)
	Esterházy Péter
	Termelési kiessregény (részlet) Harmonia caelestis (részlet)
D) Színház- és drámatörténet	
a) Örkény István: Tóték	Irodalom és film Fábri Zoltán: Isten hozta, őrnagy úr!
	Németh László: A két Bolyai (részlet)
b) Szabó Magda: Az a szép fényes nap (részlet)	Szabó Magda: A macskák szerdája
	Sütő András: Advent a Hargitán
	Csurka István: Házmastersírató
	Gyurkovics Tibor: Nagyvizit
V. A XX. századi történelem az irodalomban	
a) Trianon	
• Juhász Gyula: Trianon	Babits Mihály: A repülő falu
• Vértó Magyarország (Szerk.: Kosztolányi Dezső) Lyka Károly: Magyar művészet – magyar határok (részlet)	Schöpflin Aladár: Pozsonyi diákok (részlet) Krúdy Gyula: Az utolsó garabonciás
b) Világháborúk	
• Gyóni Géza: Csak egy éjszakára...	Magyar katonák dala Alexis levele Alexandrához Polcz Alaine: Asszony a fronton
c) Holokauszt	
• Szép Ernő: Emberszag (részlet)	Irodalom és film Török Ferenc: 1945
• Tadeusz Borowski: Kővilág	Irodalom és film Roberto Benigni: Az élet szép
	Irodalom és film Kertész Imre: Sorstalanság Koltai Lajos: Sorstalanság
d) Kommunista diktatúra	
• Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról vagy George Orwell: 1984 (részletek)	Irodalom és film Bacsó Péter: A tanú Bereményi Géza: Eldorádó Faludy György: Kihallgatás Alekszandr Iszajevics Szolzsenyicin: Gulág szigetcsoport (részlet) Irodalom és film Michael Radford: 1984
e) 1956	
• Nagy Gáspár	Irodalom és film Gothár Péter: Megáll az idő

Öröknyár: elmúltam 9 éves A Fiú naplójából	Irodalom és film
	Szilágyi Andor: Mansfeld Albert Camus: A magyarok vére (részlet)
• Márai Sándor: Mennyből az angyal vagy Halotti beszéd	
VI. Metszetek a kortárs magyar irodalomból	
Az közkeletű kortárs művek, valamint Bella István, Csanádi Imre, Bokros János, Sobor Antal művei.	

12. ÉVFOLYAM - NYELVTAN

ÓRASZÁM: HETI 1, ÉVI 30

MAGYAR NYELV	
Nyelvtörténet- a nyelv változása, a nyelvrokonság kérdései, nyelvemlékek	6
A nyelv rétegződése, nyelvjáráások, nyelvi tervezés, nyelvi norma	8
Felkészülés az érettségire, rendszerező ismétlés	16
Összes óraszám:	30

FOGALMAK, amelyeket el kell sajátítani

nyelvrokonság, nyelvcsalád; uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság; ósmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor; nyelvemlék; ősi szó, belső keletkezésű szó, jövevény- és idegen szó; nyelvújítás, ortológus, neológus; szinkrón és diakrón nyelvszemlélet

nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés, nyelvtörvény, nyelvi norma; nyelvváltozatok; vízszintes és függőleges tagolódás; nyelvjáráások, regionális köznyelv, tájszó; csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv; szleng, argó; kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség; nemzetiségi nyelvek

A kerettantervek (az alábbiakban felsorolt) javaslatait a tanítási stratégiák, munkaformák és – módszerek tekintetében messzemenően alkalmazzuk:

Tanítási-tanulási stratégiák

- Ne egy kitüntetett stratégia uralja a magyar nyelv és irodalom tanítását.
- A hagyományos, tanárközpontú oktatási, tanulási stratégiákat javasolt bizonyos tananyagrészekre szorítani: korszakok, korstílusok, filozófiai irányzatok, stb. A tananyagok feldolgozásában döntően a tanulóközpontú, kooperatív munkaformák alkalmazása javasolt.
- A képzés 3. szakaszának 1-2. évében (9-10. évfolyam) a javasolt tanulásszervezési módok: a kooperatív tanulási-tanítási technikák alkalmazása, az önálló munkavégzés és tanulás kialakítása, a gamifikáció. Javasolt az összetett gondolkodás kialakítása tanári kalauzzal.
- A képzés 3. szakaszának 3-4. évében az önálló, illetve a kooperatív csoportokban kialakított munkavégzés kiemelt jelentőségű az érettségi, illetve a továbbtanulás szempontjából.
- Ajánlott a hagyományos és digitális technikák bekapcsolása a tananyag-feldolgozásba, az összetett gondolkodási műveletek fejlesztése (absztrakció, elemzés, analógia alapján gondolkodási műveletek felismerése, új gondolkodási műveletek elsajátítása, kognitív struktúrák felismerése és megalkotása, stb.).

Tanulásszervezési módok

- Javasolt a reflektív és interaktív módszerek alkalmazása (szakaszos olvasás, kooperatív csoportmunkák, projekt munkák, drámajátékok, újságszerkesztés, stb.).
- A tanárközpontú és a diákközpontú, az „analóg” (egy munkafolyamat uralja az órát) és a digitális módszereknek (IKT-alapú, párhuzamos munkafolyamatok) összekapcsolása egy órán belül is lehetséges. A frontális tanításnak is van létjogosultsága, ha az nem uralja az egész tanítási folyamatot.
- Fontos szerepe van az osztálytermen kívüli tanulásnak (színház- és múzeumlátogatás, könyvheti események, stb.), egyes tanulási-tanítási munkaszakaszban a jelenség alapú oktatásnak, azaz a különböző tanulási területek összekapcsolásának.

Oktatási módszerek

- Az oktatási módszerek közül javasolt az előadás, a magyarázat, az elbeszélés, a játékosítás, a szerepjátékok, házi feladatok.
- Az irodalmi művek és a filmek összekapcsolása, az irodalmi alkotások és filmes adaptációk összevetése, jelenetek dramatikus ábrázolása.
- Esszéírás, gondolatterképek, fürtábrák készítése a műelemzések előkészítéseként, kreatív írás, konstruktív vita (disputa).
- Irányított szempontok alapján szövegértési és szövegalkotási gyakorlatok. Digitális és hagyományos szótárak, szakirodalmi művek használata (pl.: Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára).
- A digitális oktatási módszereknek ebben a képzési szakaszban kiemelt jelentősége van) pl.: digitális újság, magazinok, ppt-k, prezik, blogok készítése, meghívott előadók meghallgatása)

Munkaformák

A munkaformák közül a frontális osztálymunka használata mellett elsősorban a páros munka, a csoportmunka, az egyénre szabott (individualizált) munkaforma és a differenciált tananyag-feldolgozás javasolt.

A tanulók értékelésének főbb szempontjai

A tanuló milyen mértékben értette meg és sajátította el a tananyagtartalmakat (pl. ismereteket, fogalmakat, összefüggéseket, szövegfeldolgozási eljárásokat, memoritereket, nyelvi normákat).

Mennyire funkcionálisan, illetve mennyire önállóan tudja a fent részletezett tananyagtartalmakat alkalmazni feladathelyzetben, problémamegoldásban, kérdésseltevésben, érvelés során, reflexió megfogalmazásában, állásfoglalás kialakításában

Mennyire és milyen minőségben képes önálló kifejtésre (pl. a tanult, megértett fogalmak indokolt, önálló használatára; különféle elemzési, értelmezési eljárások alkalmazására; következtések, értelmezések indoklására; érvek felkutatására és rendszerezésére; véleményének megfogalmazására szóban és írásban, különböző műfajokban (pl. hozzászólás, kiselőadás, kommentár, elemzés, magyarázat, kifejtés, értekezés).

Milyen mértékben és hogyan vesz részt a közös tanulási folyamatban (csoportmunkában, projektmunkában, múzeumi és könyvtári órákon, közös értékelésben, vitákban, értelmezésekben, drámajátékban)

A feladathelyzettel és magával a feladattal összhangban lévő konkrét értékelési kritériumok (pl. a tartalmi kifejtés minősége, megfelelő szókinccs, szóhasználat, világos szerkezet, helytálló megállapítás, helyesírás, szövegű előadás) megállapítása és előzetes közlése általában növeli a követelmények elfogadását, így az értékelés hitelességét is.

A továbbhaladás feltétele minden tanévben a fenti követelmények legalább elégséges teljesítése.

A tanulói teljesítmények értékelésének lehetőségei

A tanulók teljesítményének osztályzattal történő értékelése a tanórai tanulói tevékenységek szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet, így például:

- szövegek, jelenségek, problémák írásbeli vagy szóbeli kifejtése, értelmezése adott témakörben adott vagy önállóan választott szempont alapján;
- írásbeli vagy szóbeli beszámoló (olvasónapló, műsorészlet) egy-egy témakörben a megadott szempontok, vagy önálló gyűjtés alapján;
- kiselőadás, önálló anyaggyűjtés előadása (adott és/vagy a tanuló által választott szempontokkal, adott időkeretben);
- vitaszituációkban való részvétel;
- művek, műrészek (memoriterek) előadása;
- évközi dolgozatok megírása meghatározott szempontok alapján (például az olvasott művek többféle értelmezési kontextusban való elhelyezésének képessége, a fogalomhasználat minősége) minősítés céljából;
- tematikus, témazáró feladatsorok, amelyek átfogó ismeretekre és képességekre irányulnak, a minősítés és a tanári folyamat kontrollja céljából;
- projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése, stb.

Osztályozás

Az osztályzatok százalékos elosztása magyarból nem mindig célravezető, ezt a tantárgyi adottságok magyarázzák. A lexikális tudás mérése nem az egyetlen és legfontosabb cél a tantárgyaink esetében, a készségek mérése pedig összetett feladat, aminek a százalékos kifejezése nem mindig kivitelezhető. Ezért fontos a tanár-diák személyes kapcsolat, amelyben az elvárások fejlesztőek és egyértelműek, a tanuló magához képest fejlődni képes.

Általános szabályként megfogalmazható az alábbi skála:

100-85% - jeles

84-70% - jó

69-50% - közepes

49-30% - elégséges

29%-0 - elégtelen.

Az osztályozó-, pótló- és javítóvizsga százalékhatárai magyar nyelv tantárgyból és irodalom tantárgyból ugyanezek. A vizsgák írásbeli és szóbeli vizsgarészből állnak, ettől megalapozott esetben igazgatói engedéllyel el lehet térni. Az elégséges osztályzathoz a tanulónak írásban és szóban egyaránt el kell érnie az elégséges szintet.

A továbbhaladás feltételei

A továbbhaladás általános feltétele a legalább elégséges osztályzat. Ez az 1,5 átlagtól megadható, de a tanár ennél magasabb elvárást is megfogalmazhat. 2,00 átlagtól a tanuló nem buktatható.

A továbbhaladás részletes feltételei évfolyamonként

5. ÉVFOLYAM

Az előbeszéd tempóját megközelítő, folyamatos hangos és néma olvasás. Képesség a másolás, tollbamondás és emlékezet utáni írásra, önálló írásbeli feladatok megoldására. Az olvasott művekben néhány alapvető irodalmi téma fölismerése. Személyes és olvasmányélmény egyszerű megfogalmazása, elsősorban szóban. Történetmondás mindennapi személyes élményről, olvasmányról szóban és rövid fogalmazásban. Leírás készítése tárgyról, személyről, tájról, szóban vagy írásban. Tájékozódás a könyvtárban és a vizuális, audiovizuális, elektronikus segédletek (Internet, CD-ROM stb.) körében Képesség a szókincs különböző rétegeiből származó szavak elkülönítésére nyilvánvaló esetekben, egyszerű köznapi vagy irodalmi szövegekben.

IRODALOM

1. A tanuló legyen képes életkorának megfelelő tempóban olvasni a tk. prózai és verses szövegeit. Az ismert szövegeket tudja értelmezni.
2. Tudjon felsorolni néhányat az év során tanult művek közül címmel és szerzővel együtt. Ismerje és tudja vázlatosan elmondani Petőfi életét, tudja elhelyezni a korban.
3. Adott műcímhez tudjon szerzőt (író, költőt) rendelni, a tanult írók, költők nevéhez egy-egy mű címét társítani: (Petőfi: János vitéz, Alföld, Egy estém otthon, Arany: Családi kör, Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk, stb).
5. Ismerje és tudja elmondani a tárgyalt művek tartalmát.
6. Ismerje a tanév folyamán tárgyalt irodalomelméleti fogalmakat.
7. Tudja felsorolni a szóképeket: metafora, hasonlat, megszemélyesítés, ismert szövegben tanári segítséggel ismerje fel őket.
8. Memoriterek: a tanév során a szaktanár által kijelölt versszakok.
9. Kötelező olvasmányok elolvasása.

MAGYAR NYELV

A kapcsolatfelvétel, megszólítás, köszönés, kérdés illemszabályainak ismerete és helyes alkalmazásuk. A hangsúly, dallam, tempó, szünet és a nem nyelvi kifejezőeszközök (testbeszéd) összehangolt használata egyszerűbb kommunikációs helyzetekben, a kommunikációs helyzetnek megfelelően. A hang, a szó és a szóelem megkülönböztetése. Alapismeretek a hangok képzéséről, tulajdonságairól. Rokon és ellentéses jelentésű szavak, hangutánzó szavak, valamint szólások, közmondások jelentésének értelmezése egynyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek használatával. A gyakran használt és az olvasott művekben előforduló szavak jelentésének értelmezése. Jártasság a korosztály számára készült szótárak használatában. Írása legyen rendezett, olvasható. Megfelelő tempóban írjon diktálás esetén. Kevés hibával másoljon. A tanév folyamán tárgyalt fogalmakat ismerje. A tanév folyamán gyakorolt helyesírási szabályokat tudja alkalmazni. Szövegtérte tegye lehetővé a folyamatos haladást az osztály közösségével.

NYELVTANI ISMERETEK: 1. Tudja, mit jelent a kommunikáció szó, mik a tényezői. 2. Tudja felsorolni a beszélőszerveket. 3. Ismerje a következőket: hangok felosztása, a magán- és a mássalhangzók felosztása 4. Ismerje a mély és magas magánhangzókat. 5. Tudja, mi a hangrend törvénye, és azt ismerje fel a szavakban, ill. maga is tudjon példákat gyűjteni. 6. Tudja felsorolni a helyesírási alapelveket: a kiejtés, a hagyomány és a szóelemzés elvét. 7. Ismerje az abc-t, a betűrendbe sorolás szabályait, ezt a gyakorlatban is tudja alkalmazni. 8. Tudjon egyjelentésű és rokon értelmű szavakat gyűjteni, ismerje fel az ellentétes jelentést a szavak között.

6. ÉVFOLYAM

Különböző témájú és műfajú szövegek értő olvasása, értelmes felolvasása. Jól olvasható írás, az írásos szöveg rendezett elhelyezése. Egyszerűbb olvasmánytartalmak összefüggő ismertetése az időrend, az ok-okozati összefüggések bemutatásával. Rövid tárgyszerű beszámoló a feldolgozott művekről: szerző, cím, téma, műfaj. Az epikai művekről néhány fontos adat megnevezése: a helyzet, a helyszín, a szereplők, a főhős életútjának állomásai, a cselekmény menete. Lírai művek formanyelvének (verselés, képiség) felismerése. Elbeszélés, leírás, jellemzés, beszámoló készítése megbeszélte olvasmányok vagy személyes élmény alapján. A személyes élmény néhány mondatos megfogalmazása az olvasott irodalmi művek szereplőinek jellemével, a műben megjelenített élethelyzetekkel, érzelmekkel kapcsolatban. Az irodalmi olvasmányokhoz, egyéb tanulmányokhoz kapcsolódó információk gyűjtése a könyvtárban és / vagy az Interneten. Az adatok elrendezése

és feljegyzése. Alapvető jártasság a korosztály számára készült lexikonok, vizuális, audiovizuális, elektronikus segédletek (Internet, CD-ROM stb.) használatában.

IRODALOM

1. Ismerje Arany János életútját.
2. Tudjon megnevezni és felidézni néhány magyar mondát.
3. Tudja felidézni Arany János A walesi bárdok című balladájának történetét. Ismerje Gárdonyi Géza Egri csillagok című regényét.
4. Ismerje a tanév folyamán tárgyalt irodalomelméleti fogalmakat.
5. Memoriterek: a tanév során a szaktanár által kijelölt részletek.
6. Kötelező olvasmányok elolvasása.

MAGYAR NYELV

A beszédhelyzethez (címezett, szándék, tartalom) és a nyelvi illem alapvető szabályaihoz alkalmazkodó beszédmód a kommunikáció iskolai (tanórai) helyzeteiben. Az alapvető nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök helyes használata az élőbeszédben. A szófajok felismerése. Az ige, a névszók igenevek, határozószók, viszonszók, mondatalkotók felismerése. A követelmények félkövérrel kiemelt szövegrészei a tantárgyi minimum követelményeket jelöli. Ismerje fel a következő szófajokat különböző szövegekben, ismerje azok szabályait: ige, főnév, melléknév, számnév, névmások. Tudja megkülönböztetni a köznevet a tulajdonnévtől. Ismerje a tulajdonnevek fajtáit, illetve az egytagú tulajdonnevek helyesírását. Tudjon melléknevet fokozni (alap, közép, felső). Ismerje fel a határozott és határozatlan számnevet, ismerje a rájuk vonatkozó helyesírási szabályokat. A névmások közül ismerje a személyes, birtokos, mutató és kérdő névmást. Ismerje az igével kapcsolatban a szám, személy, idő, mód fogalmát.

7. ÉVFOLYAM

Részvétel a közéleti kommunikáció iskolai helyzeteinek különféle formáiban felszólalás, hozzászólás formájában. Saját vélemény megfogalmazása (az érvelés alapvető szabályait követve) a mindennapi élet egyszerűbb, a korosztály által is átlátható problémáiról, olvasmányokról. Udvarias együttműködés felnőtt és kortárs beszédpartnerekkel. A megértést biztosító hangos és néma olvasás, szöveghű folyamatos felolvasás, szövegmondás. Rendezett, egyéni íráskép. Különféle műfajú és rendeltetésű (szépirodalmi, ismeretterjesztő, értekező) szövegek szerkezetének és jelentésének bemutatása. Epikus olvasmányok, olvasott, látott drámai alkotások szerkezeti elemeinek elkülönítése, a fő- és mellékszereplők jellemzése. A szépirodalmi művekben megjelenő helyzetek és jellemek, érzelmek és gondolatok egyszerűbb összefüggéseinek bemutatása szóban és írásban. A lírai formanyelv (ritmus, rím, hangzás, képiség) stílusesszövegeinek felismerése. Vázlat készítése szóbeli megnyilatkozáshoz, cselekményvázlat írása. A tárgyalt irodalmi művekhez, a mindennapi élet kérdéseinek megválaszolásához ismeretanyagok keresése a könyvtár nyomtatott és elektronikus információhordozóinak felhasználásával. Részvétel a csoportos történetalkotásban, az improvizációban és az elemző beszélgetésekben.

IRODALOM

1. A tanuló legyen képes közepes nehézségű ismeretlen szöveg értő olvasására, az olvasott szöveg tartalmának elmondására.
2. Ismerje a reformkor legfőbb jellemzőit, tudja elhelyezni a korban, ismerje kulturális intézményeit, tudja íróit, költőit felsorolni.
3. Tudja felsorolni az irodalmi műnemeket és műfajokat. 5. Ismerje a következő költők életét vázlatosan a tankönyv szövegei alapján: Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor, Arany János, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán.
4. Ismerje a tanév folyamán tárgyalt irodalomelméleti fogalmakat.
5. Memoriterek: a tanév során a szaktanár által kijelölt részletek.
6. Kötelező olvasmányok elolvasása.
7. Tudjon egy 7. osztályban tanult verses alkotást elemezni.

MAGYAR NYELV

Az egyszerű mondat részeinek, szintagmáinak megnevezése, elemzése. A mondatfajták biztos megkülönböztetése. A szóalkotás gyakori módjainak fölismerése és elemzése. A tanult nyelvhelyességi és helyesírási szabályok megfelelő alkalmazása: a központosítás, a tanulmányok során előforduló tulajdonnevek, a belőlük képzett melléknévek helyesírásának, az egybe- és külön írás elveinek ismerete és megfelelő alkalmazása. A Magyar helyesírási szótár önálló használata.

8. ÉVFOLYAM

Tájékozottság az alapvető tömegkommunikációs műfajokban, a média szerepének és hatásának felismerése. A szöveg értő befogadását biztosító olvasás, különféle műfajú szövegek kifejező felolvasása, memoriterek elmondása. A tanulmányokhoz szükséges eszközszintű íráskészség, jól olvasható esztétikus írás. A feldolgozott művekről, olvasmányélményekről, színházi előadásról összefoglalás készítése a témának, a kommunikációs alkalomnak megfelelő stílusban felelet vagy rövid írásos beszámoló formájában.

IRODALOM

1. A megismert műfajok stílus eszközeinek megnevezése tárgyszerűen a tanult szakkifejezésekkel, jellemzésük példákkal.
2. Az olvasott művekben megjelenített emberi problémák bemutatása önálló véleménynyilvánítással. Ismeretek a magyar irodalom nagyobb korszakairól (reformkor, a XX. század első és második fele), néhány alkotó portréja, az olvasott művek elhelyezése a korban.
3. A népszerű irodalom néhány gyakori műfajának ismerete, hatáskeltő eszközeik jellemzése.
4. A szaktanár által kijelölt memoriterek.
5. A kötelező olvasmányok elolvasása.

MAGYAR NYELV

A köznyelv, a tanult szaknyelv, a társalgás és a szleng szóképzésében meglévő eltérések felismerése és a kommunikációs helyzetnek megfelelő használatuk. A leíró nyelvtani ismeretek rendszerezése: hangtani, szó- és alaktani, jelentéstani, mondattani jelenségek fogalmi szintű megnevezése, elemzése egyszerűbb esetekben, a szórend és a jelentés összefüggésének fölismerése. Mondattani nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása szóban és írásban. Az idézés, a párbeszéd, a központozás helyesírása. A gyakrabban használt mindennapi hivatalos iratok jellemzőinek ismerete. Tájékozottság a magyar nyelv eredetéről, helyéről a világ nyelvei között. Jártasság az önálló könyvtári munkában, a tárgyi katalógus használatában.

1. Rendelkezzen a tanuló az előző években szerzett nyelvtani ismeretekkel minimális szinten.
2. Ismerje fel a mondatokat a beszélő szándéka szerint, az írásjeleket helyesen alkalmazza a mondatok végén.
3. Tudja megkülönböztetni az egyszerű és az összetett mondatokat.
4. Tudja elmondani az alárendelő összetett mondatok ismérveit, fajtáit, egyszerűbb összetett mondatot tudjon ábrázolni.
5. Ismerje a mellérendelő összetett mondatok fajtáit, jeleit, néhány kötőszót, és tudjon elemezni egyszerűbb mellérendelő összetett mondatot.
6. Írásképe legyen olvasható, áttekinthető
7. Tudjon szöveget leírni hallás után, 10-15 mondatot kb.10 perc alatt. Írástempója legyen megfelelő A követelmények félkövérrel kiemelt szövegrészei a tantárgyi minimum követelményeket jelöli.

9. évfolyam

Irodalom: A tanuló képes értelmezni az irodalmi művekben megjelenő eszmei tartalmakat, „üzeneteket”, továbbá felismeri a kulcsmotívumokat. A művek eszmei mondanivalóját, valamint az azokban megjelenő erkölcsiséget és a szereplők jellemrajzát össze tudja vetni a bibliai erkölcsi- és világszemlélettel, meg tudja fogalmazni az azonosságokat és különbségeket a zsidó-keresztény és a görög-római kultúrkörben született művek szellemisége, világlátása között. Ismert és olvasott műveket képes azonosítani néhány jellemző részletük alapján. Elsajátítja a verstani alapfogalmakat, elemzésében képes alkalmazni a versformákat. Gyakorlatot szerez egy-egy mű egészének vagy kiválasztott részletének más műfajra való (pl. vers, szónoki beszéd, filmforgatókönyv stb.) adaptálásában, kreatív írásgyakorlatok megvalósításában, irodalmi témájú esszék megírásában. Felismeri az irodalmi művek szerkezeti és stílusjellemzőit, nyelvi-stiláris jegyeit (amennyire ez fordítások alapján lehetséges), s azok hatását az adott korban és mai világunkban. Hajlandó a tanult drámai művek egy-egy részletének kiscsoportos előadásában részt venni.

Magyar nyelv: A tanuló olvashatóan ír, képes a szövegértő olvasásra. A kommunikációs helyzetnek megfelelően használja anyanyelvét, s nyelviileg szabatosan fogalmazza meg gondolatait, véleményét. Gyakorlatot szerez a szövegtípusnak, a stilisztikai és kommunikációs elvárásoknak megfelelő szövegalkotásban. Ismeri és igényesen használja ismeretszerzésre a tömegkommunikációs eszközöket, tisztában van a tömegmédiá hatásmechanizmusával, elsajátítja a tömeges információfelkínálással szemben kritikus befogadói magatartást. Jártasságra tesz szert szövegelemző eljárásokban. A nyelvi szintek szabályairól és elemképzéséről eddig tanultakat képes összefoglalni, rendszerezni. Birtokában van a magyar helyesírás alapelveinek ismerete, biztos készséggel alkalmazza azokat. Tanulmányaihoz órai munkája és egyéni

ismeretszerzés során jegyzeteket, vázlatokat használ, tájékozottságra tesz szert a könyvtár- és forráshasználat technikáiban.

10. évfolyam

Irodalom: A tanuló szerezzen gyakorlatot az olvasott művek szabatos, tárgyyszerű és személyes érintettségét is kifejező módú szóbeli és írásbeli elemzésében. Alkalmazza az érvelés technikáját irodalmi beszámolóiban, a mindennapi kérdések megválaszolásában. Tanulmányi munkájához kapcsolódva tudjon pontos definíciókat, magyarázatokat megfogalmazni és esszében megírni. A poétikai alapfogalmakat készségszinten tudja használni, a kifejezőmódokat, stílus eszközöket megfigyelni, értelmezni. Az órai munkában feldolgozott művek értelmezéseit képes legyen világosan összefoglalni.

Magyar nyelv: A tanuló alkalmazza a kommunikációs helyzeteknek megfelelő hangnemet, nyelvváltozatot és stílusréteget. Ismerje a művelt köznyelvet, illetve a nyelvváltozatok nyelvhelyességi normáit. Alkalmazza helyesen, lényegre törően, világosan az érvtípusokat beszámolóiban, mindennapi kérdések megválaszolásában és különféle tantárgyak feladatainak megoldásában. Képes legyen hivatalos írásművek gyakori műfajaiban az önálló szövegalkotásra, szónoki beszédek értelmezésére. Helyesírási ismereteit saját szövegalkotási feladataiban tudatosan érvényesítse.

11. évfolyam

Irodalom: Az érettségi témakörökben megjelölt szerzői pályaképeket alaposan megismerje, illetve a tantervben kijelölt művek szövegét ismerje, azok jelentésvilágát képes legyen értelmezni. Tudjon adott szempontú műelemzést vagy kiselőadást készíteni az órákon közösen fel nem dolgozott epikai, lírai és drámai alkotásokról. Legyen igénye az írott és szóbeli feladatok megoldásához tankönyvön kívül háttéranyagokat, tanulmányokat, forrásokat (könyvtár, internetes szöveg-adatbázisok, multimédiás CD-ROM-ok) felhasználni. Az írásbeli feladatokban az idézés szabályait tartsa be, a felhasznált forrásokat pontosan jelölje, készítsen bibliográfiát. Gyakorlott legyen (az írásbeli érettségi elvárásaival összhangban) művek összehasonlító elemzésére, stílusirányzatok, műnemi-műfaji jellemzők bemutatására a tanult szépirodalmi alkotásokban és a társzművészetekben.

Magyar nyelv: Mindenfajta kommunikációs helyzetben képes legyen megfelelő nyelvi stílust és magatartást kiválasztani. Véleményét szóban és írásban a mindennapi témákon túl irodalmi, művészeti élményekkel kapcsolatosan is önálló, világos felépítésű szövegben fejtse ki. Szövegformálási, - szerkesztési, stilisztikai és helyesírási hibáit ismerje fel, és önállóan javítsa. Saját feldolgozási szempontok alkalmazásával az önálló könyvtári munkára vagy más információhordozó felhasználására alkalmassá váljon.

12. évfolyam

Irodalom: A tanuló ismerje és értelmezze az érettségi témakörökben megjelölt szerzői pályaképeket, illetve a tantervben kijelölt műveket, jelentésvilágukat. Háttéranyagok, tanulmányok, források (könyvtárismeret, internetes hozzáférések, CD-ROM-ok) felhasználásával sikeresen oldjon meg írásos és szóbeli feladatokat. Írásbeli feladatoknál az idézés szabályainak betartásával, a felhasznált források pontos jelölésével dolgozzon, tudjon a munkájához bibliográfiát készíteni. Biztosan tájékozódjon az irodalmi és történelmi folyamatokban, az elméleti ismereteket önállóan alkalmazza írásos és szóbeli feladataiban. Képes legyen ismeretlen szövegeket önállóan elemezni és értelmezni, s juttassa érvényre egyéni ízlését és szempontjait az elemzésben.

Magyar nyelv: A tanuló legyen képes összefüggéseiben felidézni általános nyelvészeti, leíró nyelvészeti és nyelvtörténeti tanulmányait. Ismerje és használja a tanult alapvető nyelvészeti fogalmakat. Írásban és szóban, magán- és közéleti kommunikációban a szituációnak megfelelően, magas szinten nyilatkozzon meg, kommunikáljon hitelesen. Legyen képes gyakorlati és szakmai, valamint szépirodalmi szövegek megértésére, világos felépítésű szabatos szöveg alkotására különböző témákban szóban és írásban. Önállóan használja a különböző információforrásokat az önálló feladatok megoldásához, és képes legyen saját szempontok szerint dolgozni. Képes legyen az érettségi írásbeli és szóbeli követelményeinek teljesítésére.

Mérések

A munkaközösségünk bemeneti DIFER jellegű mérést szervez a **bejövő 5. évfolyamnak**. Az 5. osztályos mérés diagnosztikus célú, a tanulók íráskészségét, olvasási készségét, helyesírását méri a minél eredményesebb fejlesztés érdekében. Érdemjeggyel nem értékeljük.

Évfolyammérések magyar nyelv és irodalomból 9. és 11. évfolyamon

Az évfolyammérések fontosságára intézményellenőrzés hívta fel a figyelmet, egyúttal fejlesztési feladatként jelölte meg ezek bevezetését.

A munkaközösség a kompetenciamérések miatt zsúfoltnak értékelte ezen évfolyamok tanrendjét, és emiatt a 9. és 11. évfolyamra tervezte meg a mérést. Ennek előnyeit a következőkben látjuk:

- a nyolc évfolyamos gimnáziumi osztályaink mindegyikében tapasztalható a tanulók elkényelmesedése, mivel nem vesznek részt felvételin, biztosítva érzik az érettségit, kevés a tanulásra motiváló tényező;
- a tudás átfogó felmérése évfolyammérések híján először az érettségien történik meg, ekkor aránytalanul nagy a stressz, újszerű a feladat;
- az utóbbi szempontot erősíti az újfajta érettségi bevezetése 2024-től. A változtatás egyik tantárgyat sem érte olyan nagy mértékben, mint a magyart;
- az évfolyammérés a kompetenciaméréstől zömében eltérő jellegű tudást és készséget mér, olyan területekre irányítja a figyelmet, amelyek a tanulók továbbtanulása szempontjából nagyon lényegesek;
- 9. évfolyamon a bejövő 9.c osztály képességeiről is képet kapunk;
- 11. évfolyamon a mérés próbaérettségiként is szolgál.

A mérések mindkét évfolyamon egy írásbeli és egy szóbeli vizsgarészből állnak. Az írásbeli szövegértés, leíró nyelvtan és irodalmi kérdésekből áll, a szóbeli tételsort a tanulók legalább két hónappal a vizsga előtt megkapják. 9. évfolyamon a 9. tanév tananyagából, 11. évfolyamon a 10-11. évfolyam tananyagából állítunk össze feladatokat, szóbeli tételeket.

A 9.-es írásbeli vizsgát április-május folyamán, a 11.-est február folyamán bonyolítjuk le. Az írásbeli megelőzi a szóbelit. A szóbeli bizottság minimum két főből áll. A tanuló irodalomból is, nyelvtanból is két jegyet kap a teljesítményére.

Csoportbontások magyar nyelvből

A tanulók differenciált tanítása magyarórán is egyre nagyobb kihívás. Tanulóink között nem ritka a nagyon tehetséges és fejlett, de sajnos a gyenge vagy nagyon gyenge írás-, olvasási vagy szövegértési készségű sem. Őket fejleszteni kisebb csoportokban lehet, ezért az 5. osztályban bevezetjük a nyelvtanórák képesség szerinti bontását.

A bemenethez hasonlóan a kimeneti év is igen hangsúlyos, ezért lehetőség szerint a 12. évfolyamon is bontva tartjuk az alapóra és az emelt szintű magyarérettségi felkészítő nyelvtanóráit.

A csoportbontások megkönnyítése érdekében törekszünk arra, hogy elkerüljük egy magyartanár két párhuzamos osztályban való jelenlétét.

Székesfehérvár, 2024.09.01.